

Година XXI — Број 408
Субота, 19 септембар 1952

ИЗПАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ ГОРДОН

ФЛАШ СЕ С ВЕЛИКИМ НАПОРОМ УЗВЕРАО УЗ ТАНКУ СТАБИЛКУ ИПАК СУ ОСТАВИЛИ ЈЕДНОГ РАЗБОЈНИКА ДА ЧУВА БРОД... АЛИ ОН МЕ ИЗГЛЕДА НЕ ВИДИ!

А КАД ЈЕ ФЛАШ ПОКУШАО ДА СЕ ПОПНЕ НА КРОВ...

ДУГО ТЕ ВЕЋ ДРЖИМ НА ОКУ! ПУСТИО САМ ТЕ ДА МИ СЕ ПРИБЛИЖИШ ДА БИХ ТЕ ЈЕДНОМ ЗА СВАГДА УДЕСИО!

НЕКЕ ОД ТЕБЕ ОСТАТИ НИ ПАРЧЕТА КАД ТЕ... ХЕЈ!

И-НЕ!
И-НЕ!

РУКА НА КОЈУ МИ ЈЕ СТАО ПОТПУНО ЈЕ УТРНУЛА... НАДАМ СЕ ДА КУ МОЖИ...

...ИПАК ДА СЕ ПОПНЕМ!

ЦИРЦЕН ОТАЦ ЈЕ У ОВОЈ РАКЕТИ... МОРАМ ГА НАКИ...

УПРКОС БОЛОВИМА ФЛАШ ЈЕ УЗ СТРАХОВИТ НАПОР УСПЕО ДА СТИГНЕ НА КРОВ...

ВИ СТЕ СВАКО ТОРЛИН!... ДОШАО САМ ДА ВАС ОСЛОБОДИМ!

НЕ! НЕ ДОДИРУЈУ МЕ!

КАД ЈЕ ФЛАШ ДОДИРНУО КОНОПЦЕ

ЈА САМ ТЕ УПОЗОРИО ДА МЕ НЕ ДОДИРУЈЕШ!

ПООО!

ЦИРО МЕ ЈЕ БЕЗАОЖИЦНОМ КРОЗ КОЈУ СУ ПУШТЕНИ НАРОЧИТИ ЗРАЦИ НА КОЈЕ САМ ЈА ВЕЋ ПОСТАО ОТПОРАН!

КАКО ОНДА ДА ВАС ОСЛОБОДИМ?

И КАКО ДА СЕ БОРИМ ПРОТИВ ЦИРОА? ЈА САМ ЧЕНАОУР-ЖАН!

НАУЧИЋУ ТЕ! САМ ЦИРО ДАО НАМ ЈЕ ОРУЖЈЕ У РУКЕ!

НАСТАВИТЕ СЕ

У овом броју:

- СУМЊИВО ЛИЦЕ
- ТРКА СА СМРЂУ
- ПУШКИН

СТРИПОВИ:

Виле и цару Салтану, Паја, Мили, Бим и Бум, Флаш Гордон, Прича о упавку, Пегас тра и Хидру и Сима има.

У Царском Селу, данас месту Пушкин у Ленинградској Области, песник Александар Сергеевич Пушкин (1799—1837), учио је лицеј и ту поред директора, човека напредних идеја, и нарочито професора природних и политичких наука стекао појмове који су га определили за наклоност према селашима-робовима и борбу за њихова права. Већ тада сазнао је за Радичева и активно учествовао од 1817 у литерарном друштву „Аркамас“ у које су ушли и будући декабристи са захтевом да се чисто литерарни интереси замене политичким.

Синови генерала Рајевског, Александар и Никола, са којима је Пушкин друговао, припадали су напредној омладини и за оно време били веома културни — интересовали су се за литературу руску и страну, читали Бајрона и Валтера Скота. Њихова сестра је чак преводила Бајронове стихове, али пошто је припадала „вишем“ друштву у коме се није ценио руски језик — преводила их је на француски. Крај њих се Пушкин заинтересовао за енглески језик и учио га

мо премештен по казни већ је отпуштен из државне службе и протеран у село Михајловско да у њему живи под надзором власти. Деветог августа 1824 године Пушкин је стигао у Михајловско, надајући се да ће у породичном кругу крај родитеља, брата и сестре, лакше проживети даће прогонства. Али његов отац, човек веома лакомислен и кукавица пристао је да лично подноси полицији извештаје о томе шта његов син ради. Он је отварао

„Осетивши сликове у себи утекох у село“ — писао је Пушкин свом пријатељу Погодину у јесен 1827 када је дошао у Михајловско. Ту је написао песму „Поет“ у којој открива и своју тајну да је и песник као и други људи пун свакодневних брига док наједном у себи не осети пламен надахнућа. Душа му се преобрази, пун је звукова и тада одлази у природу да у самоћи ствара. Класични римски песник Хорације (65-8 пре наше ере) написао је оду чији први стих

ПУШКИН

Као дете слушао је бајке...

Из Петрограда, где је служио од 1817 године као чиновник у Министарству спољних послова, био је тобож по потреби службе, отеран на југ у Јекатеринослав на службу код генерала Инзова, који је имао симпатија према младом песнику, нарочито када је оболео од маларије. Дозволио му је да ради лечења оде са породицом генерала Рајевског на Кавкаске Минералне Воде а одатле на јужну обалу Крима. По повратку отишао је на службу у Кишењев у Бесарабији, затим у Одесу.

Пушкин је био спашеник сина, одрастао на добру својих родитеља у селу Михајловском, где је као дете слушао бајке и скаске од своје дадиље, а дошнје често навраћао као у уточиште кад је хтео да на миру ствара или када је био сувише несрећан и тражио мир. А баш ту, он је већ врло рано, из своје перепетике повећашао члана, осетио шта значи неједнакост међу људима.

да би у оригиналу читао стихове тада у свету чувеног Бајрона.

За време свог службовања у Одеси, где је дошао из Кишињева 1823 године, Пушкин је службовао под управом грофа Воронцова, веома охолот и надменог човека, англофила, који је у њему гледао само малог чиновника, што је Пушкина, наравно, болело па је из овете написао о њему један епиграм.

Преобучен у обичног селјака...

Непрепљивост грофа Воронцова према Пушкину није имала границе. Измишљао је разне његове кривице и стално тражио да буде премештен. Ово му је услишено онда кад је у руке полиције пало једно Пушкиново писмо упућено пријатељу у коме стоји: „Хоћеш да знаш шта радим. Пишем песме и узимам часове из чистог атеизма“. После овога Пушкин није, као дотле, био са-

његова писма, претурао по његовим рукописима, мотрио с ким разговара и прислушкивао речи. Забранио је чак млађем сину Лаву да с њим разговара. Ситуација је била до те мере затегнута да је стари већ у новембру решио да са породицом напусти село и пресеље се у Петроград. Песник је остао ту више од две године, сам са својом дадињом Арином, којој је посветио неколико топлих песама од којих је можда најлепша „Зимско вече“.

Преобучен у обичног селјака Пушкин је залазио у куће мештана, слушао нове речи и од њих бележио скаске и народне песме. Тај период је био веома значајан по његов песнички рад. Ту је завршио поему „Цигани“, почео да пише главне делове „Евгенија Оњегина“ кога завршава тек 1831, ствара историску трагедију „Борис Годунов“, драматичну сцену из „Фауста“ и друго.

гласи: „Подигао сам себи споменик трајнији од гранита“ који не може нико да уништи — ни време ни непогоде, а слава ће му тек расти после смрти због дела која је оставио.

Том одом послужило се руски песник Гаврија Державин (1743—1816) да би истакао како је право уметничко дело неуништиво — па и његово.

Будио је осећања и славно слободу

И Пушкина је такође инспирисала ова Хорацијева ода и као мото је ставио прве реч из ње „Ergere monumentum“. У њој говори о својој бесмртности и споменику који је сам себи подигао јер је будио осећања и славно слободу — по једној верзији „као Радмишчев“.

Пометњу која је настала око престола после смрти Александра I док није проглашен за цара Никола I, искористила је група завереника, претежно младих официра, да откаже покорност и одупре се оружјем. Побуњеници, познати под именом декабристи (настали од декабр — децембар) били су победени још истог дана, 14 децембра 1825.

Утеха у раду

Пушкин није учествовао у буни јер декабристи нису хтели да га приме да не би тако изразитог песника излагали опасности, а и Пушкин је тада био под полицијским надзором у Михајловском. Али када је цар Никола пред своје крунисање 1826, наредио да му доведу Пушкина у двор — хтео је да га придобије за себе и своју ствар, уз услов да ће му вратити слободу и поставити га за свог цензора. — Пушкин, иако је на питање да ли би и он био у завери да је могао, одговорио потврдно, пристао је на услове цара.

Уследили су жестоки прекори његових другова и пријатеља. Пушкин је такође инспирисала ова Хорацијева ода и као мото је ставио прве реч из ње „Ergere monumentum“. У њој говори о својој бесмртности и споменику који је сам себи подигао јер је будио осећања и славно слободу — по једној верзији „као Радмишчев“.

теља. Пушкин је покушавао да их увери да његова осећања нису промењена. Тајно је слао писма онима на робији, нарочито својом најбољем пријатељу Пушкину, написао је песму „Стихови“, где тражи од цара амнестију за заточенике, и „Анчар“ (дрво отрова), што је уствари протест против утњетавања.

Најзад, априла 1830 године Пушкин је добио сагласност за венчање од родитеља Наталije Гончарове који су се дуго премисљали да ли да је дају за „лица“. Отац песников му је том приликом дао један део имања у Болдину у Нижњеневгородској губернији, и он је пошао тамо да уреди неке ствари. Али због епидемије колере није могао да се врати тако да је венчање било обављено тек 18 фебруара 1831.

Пошто је на једном балу његова жена била примећена од самог цара Пушкин је добио почасно звање камер-junгера које се давало младим људима ако су у „милости“. Пушкин је због овог био бесан али је осећао да би учинио лудост ако почаст одбије.

У силету интрига

По повратку у Петроград дочекале су га непријатности. Цар се охладно према њему и ставио забрану за штампање једног његовог дела. У то вре-

ме песник „прелази у опозицију“. Све ово имао је и другу позладину. У том „високом“ друштву почеле су да се плету интриге око његове младе жене и дара. Оруђе у овоме, да би се прикрила истина, био је неки „барон“ Дантес кога је у Петроград довео холандски посланик на руском двору барон Хекерен. Да би учинио крај овим причама Пушкин је позвао на двобој Дантеса.

У таквој борби Пушкин је задобио рану у стомак од које је после два дана преминуо. Имао је тада само 38 година. Окочао је живот као Ленски у његовом „Евгенију Оњегину“ кога је баш завршио за време свог првог боравка у Болдину. Незадовољство народа што овај дуел није спречен најбоље се одразило приликом вести о песниковој смрти. Поред његовог одра прошло је око 50.000 људи а власт да би спречила демонстрације тајно је пренела његово тело у Свету Гору, сада Пушкинову Гору, близу Михајловског, где је сахрањен.

Љермонтов, пријатељ Пушкинов, веома погођен његовом смрћу написао је „Песму приликом Пушкинове смрти“ пуну жалости због великог губитка и горчине на лакомислени свет који је био узрок томе. Због ових стихова Љермонтов је био прогнан на Кавказ.

ЗАНИМЉИВИ УГАО

ШУМСКА ШЈУКА

ЈЕДИНА ЈЕ ПТИЦА КОЈА МОЖЕ ДА ПЕВА НЕ УПОТРЕБАВАЈУЋИ ГРАО! ОНА ПЕВА ВИБРИРАЊЕМ СВОГ ПЕРЈА

ЗЕБРАРАЦ ПОТОМАК ЗЕВРЕ И МАГАРЦА ДОБИЈЕН НА ОПИТНОЈ СТАНИЦИ У БЕТОУ (САД)

НОВОРОЂЕНИ КЕНГУР МОЖЕ ДА СЕ ОКРИЈЕ ИЗ ПОШТАНСКЕ МАРКЕ — ВЕЛИК ЈЕ СВЕГА 2,5 САНТИМЕТРА

ВЕЛИКА РАЈСКА ПТИЦА О НОВЕ ГВИНЕЈЕ ПОЗНАТА ПО СВОМ СЈАЈНОМ ШАРЕНОМ ПЕРЈУ ПРИПАДА УТВАРИ ПОРОДИЦИ ВРАНА

во није једини случај. Али, и он је занимљив у повести проналазака, који су плод оне стваралчке жажљивости условљене приликама у којима човек живи.

То је било пре неких 70 година. Један знаткељни Американец правно је опите о доловању електричне струје, па му је једном приликом успело да направи неколико ситних модрих кристала који су сјајали као дијаманти. То га је јако заинтересовало. Брзо је установио да су ти кристали веома тврди и да могу резати стакло. Поновио је покусе и поново успео. После тога променио је начин производње, коју је повећао и дневно је добијао око сто грама тих кристалића.

У то време за брушење неких предмета свет се служио обичним шмирглом, коме је цена била ниска и није имао конкурента. Нови производ, назван карборунд, био је десет пута скупљи, па су се њиме могле да служе само радње које су брусиле драго камење, пошто је овај нови производ био јетинији од дијамантске прашине.

Овај знаткељни Американец звао се Едвард Гудрич Ачесон. Родио се 1856, а умро 1931 године. Карборунд је открио 1891 године. Носећи боцићу карборунда и нудећи га разним драгуљарима у Њујорку Ачесон није одмах успео. Дали су му непоуздано обећа-

НИЈЕ САМ

ње да ће опробати нову материју. Цео успех састојао се у томе што је добио поручбину за десет карата карборунда и то по веома ниској цени за један карат.

Сада се догодило Ачесону исти случај као и многим другим проналазачима. Пошто он није могао да искористи да јетиније производи карборунд, успела је једна компанија која је производила карборунд по знатно нижој цени, па се и међу драгуљарима нашао и велик број муштерија. После тога компанија је почела да производи мала сврла

за зубаре и постигла велик успех. Затим је почела производња брусева навелико који су постепено постајали све јетинији и ширили се готово по целом свету.

Ретко се које фабричко пословање развило тако брзо као ово. Узрок томе је особина тврдоћа карборунда.

Карборунд је уствари силицијум-карбид (S i C). Добија се у нарочитим електричним пећима заревањем кременог песка и кокса на температури од 2.000 Целзијевих степена. Када се електрична пећ довољно расхлади изваде се кристали комади карборунда који често имају дивне боје и сјај. Они се очисте и просеју да би се разделили по величини.

Карборунд је после дијаманта најтврђе тело. Сталан је и на температури од 3.500 степени. Отпоран је према хемиским деловањима. Служи за прављење разноврсних брусева за обраду мрамора и драгог камења, за брушење стакла, челичних ножева. У трговини су познати одлични брусци за косе израђени од карборунда. Пошто добро спроводи топлоту, то је нашао примену и у индустрији. Свод сулфатне пећи за добијање хлороводоника прави се од карборунда.

Угинула би од глади

„Риба мачак“ је једна врста великих риба које живе у америчким рекама, и то претежно у таквом блату и муљу да би

угинула од глади кад би очима тражила храну. „Мачак“ је налази помоћу дугих „антена“.

У УТРОБИ ЗЕМАЉЕ

Научници кажу да је температура испод танке Земљине коре толико висока да би могла и гвозде да претвори у

гас. А притисак у дубини је толики да се стене, загрејане далеко изнад тачке топљења налазе у облику стакласте масе. Повремено, те елементарне силе разбијају Земљину „луску“ стварајући вулкани.

ЈЕДИНСТВЕНА

Фамилија птица, позната под именом „градитељи хумки“, која живи у Аустралији и на неким острвима Јужног Мора,

Јединствена је у царству птица. Чим се излегу птићи имају перје и развијена крила и способни су да лете и живе самостално.

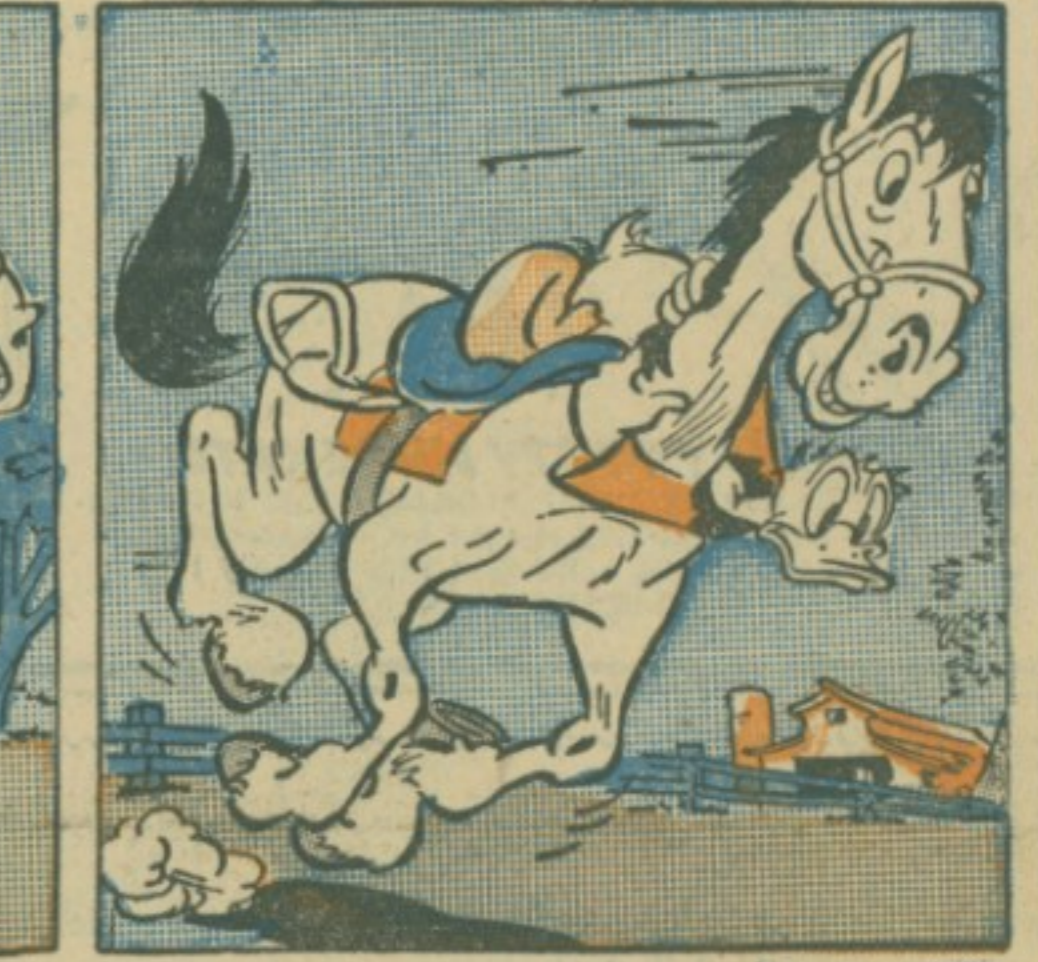
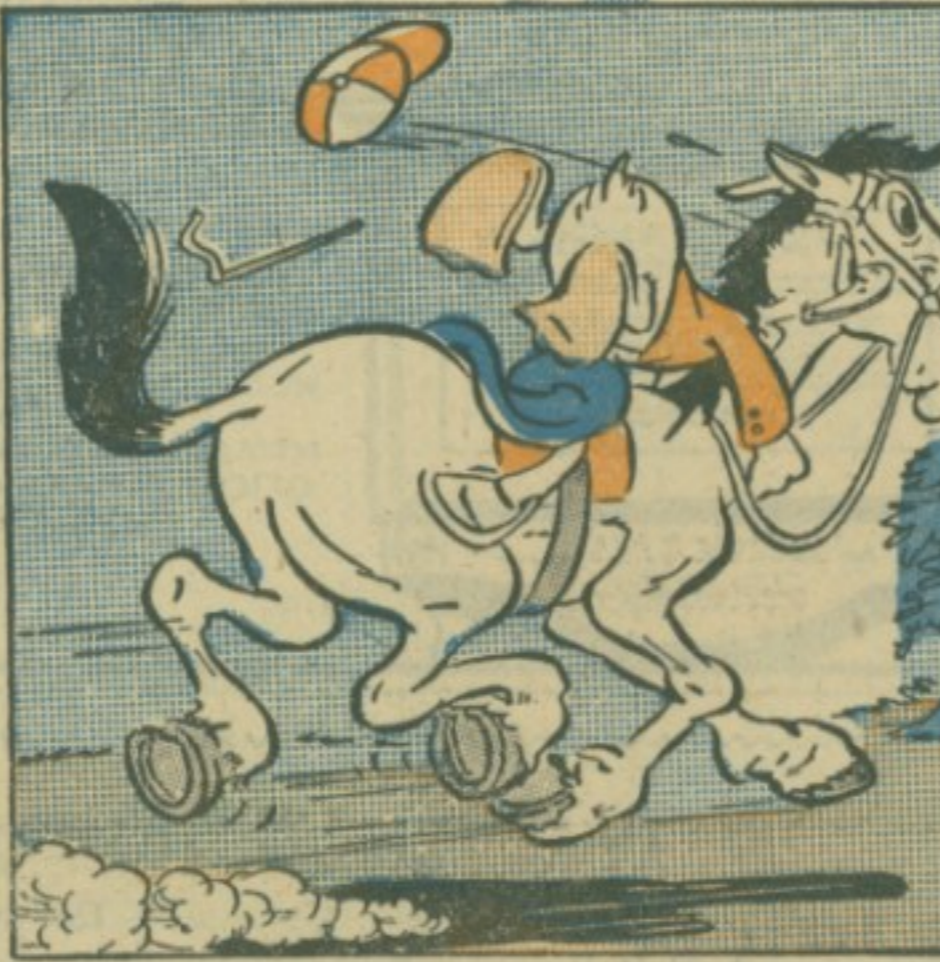
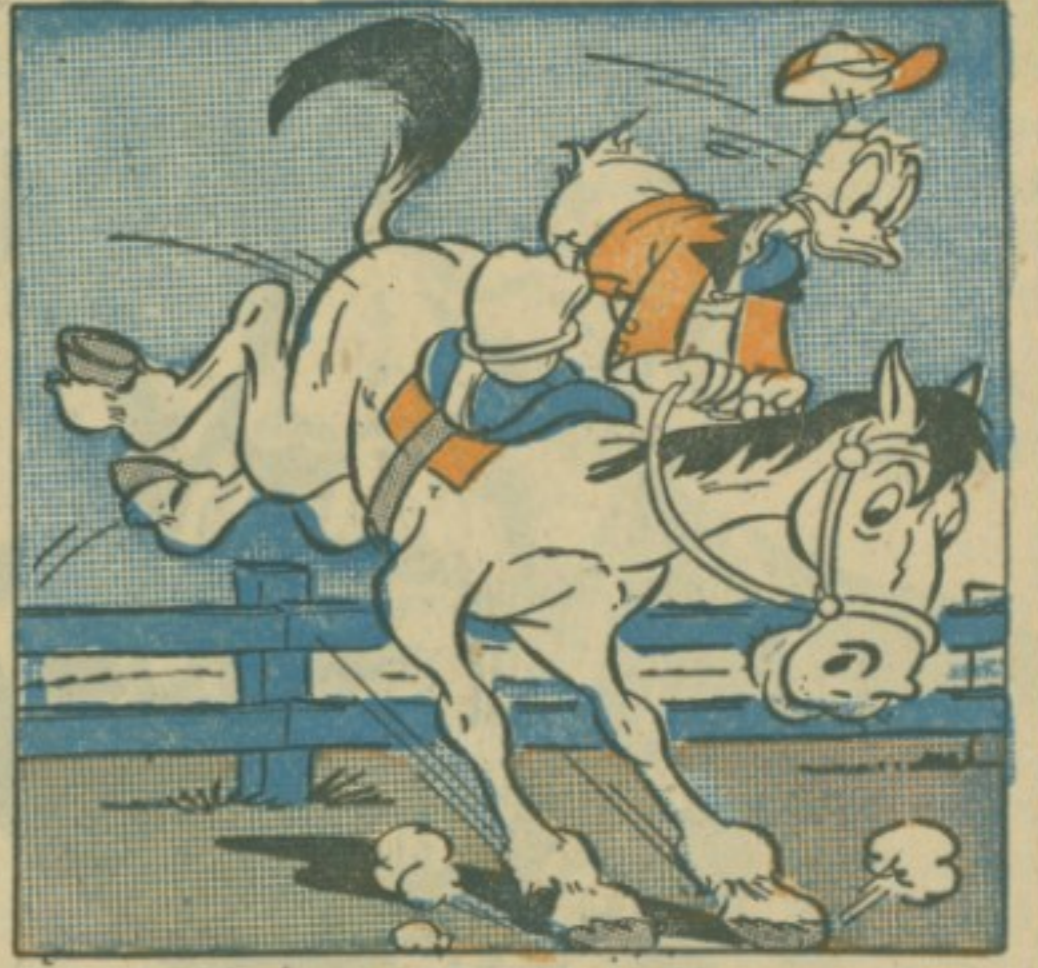
Срећнији од Колумба

Ако би се први путници на Месец упоредили са Колумбом, имали би доста преимућства, између осталог и то, што се

могу послужити одличним мапама, наравно под условом ако се спусте са ове стране Месеца која је стављена окрениута Земљи.

ПАЈА ПАТАК

Мило за граио

Минхенски сликар Ленбах имао је пудлицу коју је волео изнад свега. Једног дана на њу су налетела кола и сломила јој ногу. Ленбах одмах позва најбољег хирурга са универзитета да би пудлици наместио ногу.

Хирург није био одушевљен да врши улогу ветеринара, али је ипак савесно наместио и углисао ногу мале пудлице. Ленбах је хтео одмах да плати, али хирург одби и рече да има за то времена.

После неколико дана Ленбаха хитно позваше на хируршку клинику Мислени да професор жели да се портретира он одмах пође код њега.

— Звао сам вас да би средили наше рачуне. Погледајте врата на мојој канцеларији! Сва су огуљена и треба их офарбати. Будите добри и урадите то што пре, јер ви сте сликар колико се сећам да сам прочитао на вашим вратима.

Чудо и досада...

Од краја 17 века па све доскора рибари са Ил-д-Сена, стеновитог острва испред обале Бретање, нису плаћали порезу. Њих је Жан-Батист Колбер, министар финансија Луја XIV, ослободио те обавезе да би их наградио за храбро и пожртвовано помагање бродоломника које би задесила невоља у том опасном подручју. Сада је Министарство финансија нашло да опадају разлози за ту привилегију и рибари са тог острва мораће, после три столећа, опет да плаћају порезу.

СА ТРИ МОЗГА

Остриге, заједно са капицама, једном врстом шкољки сродних остригама, које су

такође мекушци са два капка, претстављају врхунац непокретности и ограничености у животињском свету. Па ипак и једна и друга врста имају по три мозга.

Доскочио му...

Један париски трговац уметницима купио је једну слику, коју су приписивали познатом сликару Короу. Пошто је добро познавао уметника, он му посла слику с молбом да је потпише уколико је признаје за своје дело.

Коро одговори трговцу једним писмом потврђујући да је слика стварно његова, али је за потпис тражио позамашну суму новца наводећи да са потписом слика има много већу вредност.

На Короово изненађење трговац не пристаде на његов предлог, већ дође по слику и однесе је поново својој кући.

После неколико дана Коро прими од трговца писмо које га доведе до беса. Писмо је гласило:

Поштовани мајсторе, велика вам хвала на послатом писму. Прилепио сам га на полећину слике, те сам тако дошао не само до вашег потписа, него и до потврде о оригиналности дела.

Киш у »џакеџу«

На швајцарској граници недавно је 24 часа задржана несвакидашња поштица — јер се није знало како да се одарини „Голијат“, кит дуг 22 метра. Цариницима су притекли у помоћ ветеринари, који су свестрано прегледали овог, већ више од четири године мртвог сисара и дозволили му бесплатан улазак у земљу. Мореки дин ће бити у Швајцарској приказан јавности.

Ripley's - ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ!

ЉУДИ-ШТИТОВИ ЗА ЛАМПЕ

НАРАНЦАСТИ ШЕШИРИ МУШКАРАЦА НА ТИВЕТУ ИЗГЛЕДАЈУ УПРАВО КАО ШТИТОВИ ЗА ЛАМПЕ

МОШЕЈА ХАЗАРАТ БАЛ
У СРИНАГАРУ (КАШМИР)
САГРАБЕНА ДАМО ЗАТО ДА БИ СЕ У ЊОЈ ЧУВАЛА ЈЕДНА ВЛАСТ О МУХАМЕДОВЕ ГЛАВЕ

ПРОСЈАЦИ У СВЕТУ ИНСЕКТА

БУБА АТЕМЕЛЕС ПРИБЛИЖАВА СЕ МРАВИ-ЊАКУ И МАШЕ ПРЕДЊИМ НОГАМА ОВЕ ДОК ЈОЗ НА ЊИХ МРАВИ НЕ ДАДУ ПО КАПЛИЦУ ТЕЧНЕ ХРАНЕ

ЗУБИ-СЕКУТИФИ
КОД **ДАБРОВА**
НАРАНЦАСТЕ СУ БОЈЕ

МИНИЈАТУРНА КОПИЈА
СВЕТИОНИКА „ЕДИСТОИ“ КОЈИ ЈЕ САГРАДИО ЏОН СМИТОН (1759)
КРАДИ ЊЕГОВ НАДГРОБНИ СПОМЕНИК У ВИТКЕРКУ (ЕНГЛЕСКА)

ЗЛАТНА ПЛАНИНА

— тако су Монголи назвали планину **АЛТАЈ** (на монголском алта значи злато).

У овој азиској планини, високој 4.506 м, поред злата има и сребра, бабра, цинка и других метала.

ВИСОКА ОБАЛА

Велики град у Западној Немачкој **ХАНОВЕР** има око 500.000 становника. Познат је по многим индустријским предузећима, културним споменицима и високим школама. Он има не-обично име: Hannover значи „Висока обала“. Град лежи на обалама реке Лајне и на Средњенемачком Каналу.

БУРНА НАВАЛА ВОДЕНИХ ЦРНИХ ОБЛАКА!

— Све ове речи јужноамерички Индијанци Тушихуарани могу заменити једном — ама-зуну! По њој је добила име водом најбо-

гатија река света **АМАЗОН**. Чудно име реке је оправдано: плимски талас са Атлантика продира уз Амазон у виду воденог зида високог до 5 м. Његова мрка (црна) вода „бурно наваљује“ рушећи све пред собом!

ТИХА РЕКА

Једна од највећих река света **АМУР** има монголско име: „амур“ значи тих или миран (али и велики). Сваки од ових израза одговара Амуру. Његова дужина достиже 4.510 км, а сваке секунде даје мору по 11.000 кубних метара воде.

ВАТРЕНО ОГЊИШТЕ

На југоистоку острва Хаваји, у Пацифику, лежи вулкан Килауеа, висок 1.247 м. У његовом кратеру, угледао је мисионар В. Елис 1823 године језеро

ХАЛЕМАУМАУ.

На језику Хавајаца та реч значи „Ватрено огњиште“. То је једино језеро такве врсте у свету. У њему лава кључа, а из њене црвене масе издижу се пламени језици зеленкасте боје — отровни гасови. Лава се поне-

ЗЕМЉА НОМАДА

Претпоставља се да су Картагинци назвали номаде **Африци**. Отуда и име црног континента

А ФРИКЕ

Тако се најпре звао један крај у близини Картагине, а затим се то име проширило на цео континент. Пре тога Африка се звала Либија.

По имену једног келтског племена, **Скота**, које на келтском значи номади и преиначеног енглеског назива **Шкотланд** настало је име

ШКОТСКЕ

земље која на острву Великој Британији заузима њен северни део.

ОСТРВА

Један од највећих градова у Северној Африци био је подигнут најпре на четири о-

НАСИП НА РЕЦИ АМСТЕЛ

— Кроз главни град Холандије протиче река Амстел. Она се рачва у више рукаваца између којих су острва. На њима је саграђен

град. Појединачна острва су спојена не само мостовима (има их преко 300) већ и насипима, које Холанђани називају дам. Град се у прво време звао Амстелдам — тојест Насип на Амстелу. Касније је од тога настало познато име холандске престонице

АМСТЕРДАМ!

КАМЕНИТА ЗЕМЉА

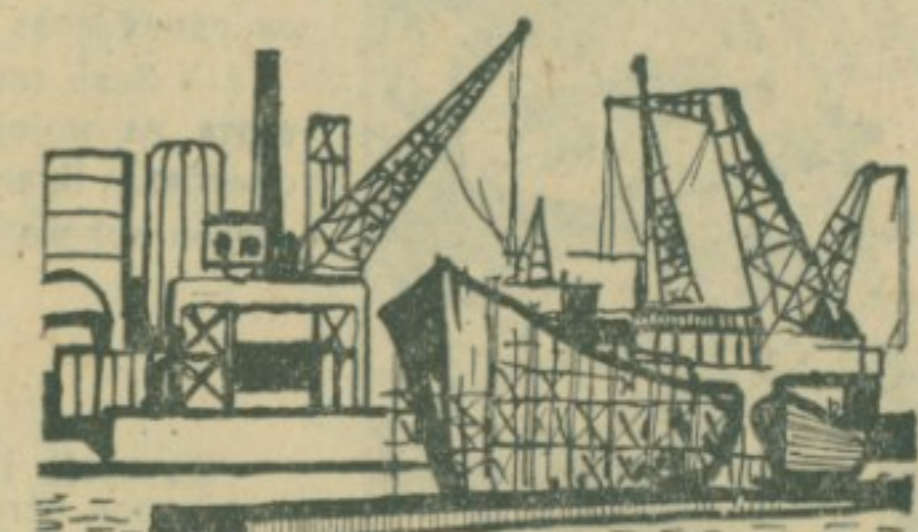
У Западноиндиском архипелагу лежи острво и држава

ХАИТИ

Она захвата део острва са површином од 27.750 км² и има 3,5 милиона становника, од којих преко 90 одсто црнаца. На језику староседелца Хаити значи „Каменита земља“.

НА БРОДОГРАДИЛИШТУ

— Име великог белгиског лучког града **АНТВЕРПЕН**

(преко 600.000 становника) потиче од немачких речи **an der Werft**, што дословно значи — на бродоградилшту! И заиста, поред многих индустријских предузећа, Антверпен има и неколико већих бродоградилшта.

КАКО СУ ПОСТАЛА ИМЕНА

кад издиже до 250 м, прелива се преко ивице кратера и жури низ падину вулкана брзином до 30 км/час.

НАПИТАК БЕСМРТНОСТИ ИЗ ЈЕЗЕРА

То би у преводу било име великог индискког града

АМРИТСАРА

„Амрита“ — напитака бесмртности и „сарас“ — језеро. Насеље се развило као центар сикхизма (религије Сикха) око Златног храма, подигнутог на вештачком острву усред језера. Сикхизам је противник идолопоклонства аскетизма и кастијског система.

ТАРИКОВА СЕНА

На југу Пиринејског Полуострва издиже се огромна стена. То је

ГИБРАЛТАР

чувена тврђава на улазу из Атлантика у Средоземно Море. Њено име потиче од арапског војсковође **Цебел-ат-Тарика**, који је 711 године прешао на том месту из Африке у Европу да би пошао у освајачки поход на Шпанију.

стрва — на арапском ал **Цезаир**. Отуда му и његово садашње име **АЛЖИР**

ОБДУВАН ЈАКИМ ВЕТРОМ

Главни град Азербејџанске ССР **БАКУ**

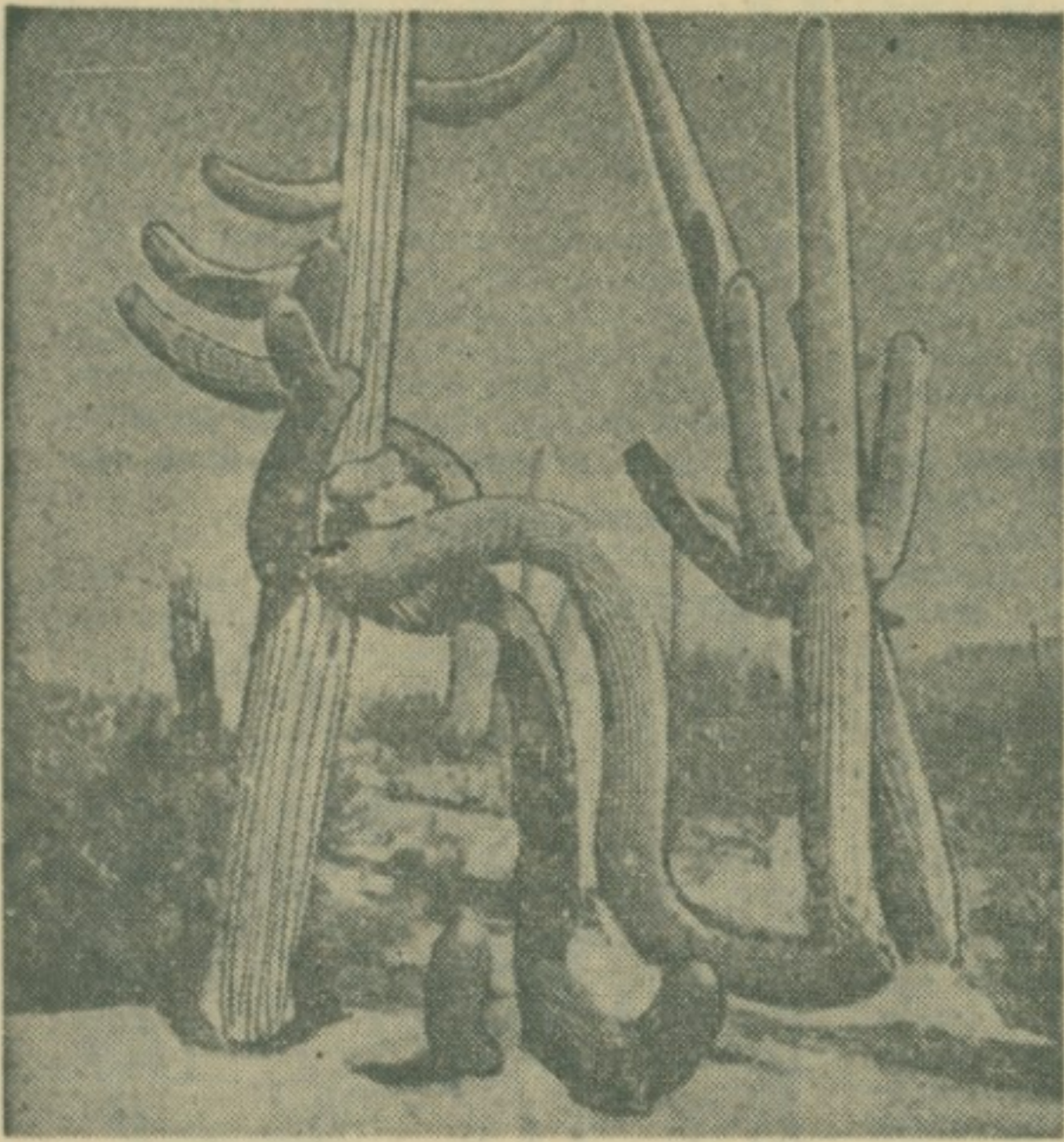
Град са 950.000 становника, у којем све мирише на нафту, свакако би требало назвати „Град нафте“. Међутим, име су му дали Персијанци на чијем језику баад-кубе значи обдуван јаким ветром. И ово име је оправдано. Баку је познат као једно од најветровитијих места у Совјетском Савезу.

МЕСТО БОГОВА

Педесета држава САД обухвата архипелаг у Пацифику који се протеже у дужину од 2.500 км. То су позната

ХАВАЈСКА ОСТРВА

Површина им је 16.636 км² а имају око 600.000 становника (Хавајаца, Американца, Јапанаца, Кинеза и других). На језику домородаца Хаваји значи „Место богова“. Острва је открио енглески поморац **Кук** 18 јануара 1778 године.

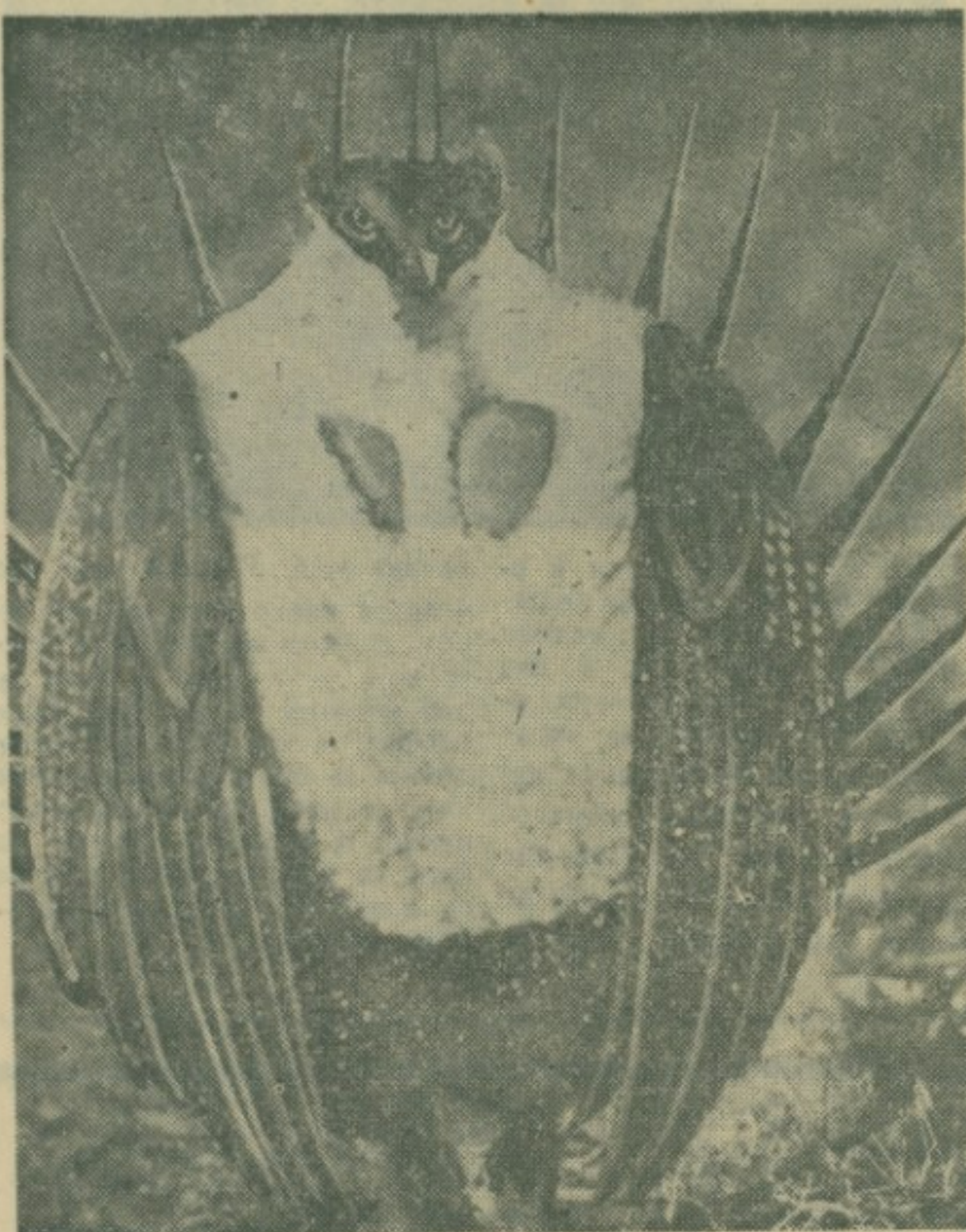
ДИВНИ ПРИМЕРЦИ

Сагуаро је врста највиших кактуса. У близини Тусконе, у Аризони, на површини од 63.000 акри (акр = 4047 м²) налази се национални парк у коме расту дивни примерци ове врсте кактуса. Сагуаро расте годишње око 2,5 сантиметра, а доживи и по сто година.

САМО ТУ

Венера је име богиње старих Грка, али то је име и једне биљке. Славни научник Чарлс Дарвин назвао ју је „најдивнијом биљком на свету“. Она „лови и једе инсекте“. Расте само у југоисточном делу северне Каролине (САД) и у једном малом делу јужне Каролине. Само ту... и нигде више на свету.

МОДЕЛ ЗА ИГРУ

Ово је северноамерички прериски тетреб (*Centrocercus urophasianus*), који се храни мирисним пупољцима биљке зване комоника. Када је мужјак на врхунцу шепурења, онда надува две кесице које су делимично скривене у белом густом перју, а када их издува, онда одјекне снажан пуцањ који може, како неки кажу, да се чује на удаљености и до два километра. Неки научници мисле да су извесна индијанска племена унела у репертоар својих игара и најзанимљивије моменте из „игре“ овога тетреба.

Свако отаџкути гово-
ви тужобалце који се
сребрне фруле и брујање бурман-
ских гонгова одје-
кују данас изнад жабокрецином
покривених јаркова око пала-
те Мандалеј и одбијају се о
њене полусрушене зидине. Пре
сто година ваздух се овде про-
ламао од крикова и јецана љу-
ди које су, на заповест свире-
пог господара, живе узифива-
ли у темеље палате да би тиме
придобили наклоност богова и
велелепну грађевину осигура-
ли вечни сјај.

Странина жртва била је уз-
аудна. Од раскошног дворца
Мандалеј, који су некад слави-
ли као „средиште света“ и нај-
велелепнију грађевину у Ази-
ји, после свега сто година, о-
стали су само трагови. Унутар
његових зидина шири се дан-
ас главни штаб заповедног
подручја северне бурманске
армије. Између дрвених бара-
ка и административних зграда
штрче руине старе палате као
какви циноски кварни зуби
пободени у земљу.

Да би „лазовски трон“ бур-
манских краљева добио одго-
варајући оквир, краљ Миндон
саградио је, 1859 године, дво-
рац Мандалеј. Дворски астро-
номи „прочитали“ су тада из
звезда да ће нова престоница,
Мандалеј бити од виших сила
обавута сјајем и срећом само
под условом ако се у њене те-
меље узндају педесет и два
жива поденика. Тако је било и
учинено.

Миндонова владавина била је
само безазлена предигра оно-

МАНДАЛЕЈ

„СЕДИШТЕ СВЕТА“

ма што је касније починио ње-
гов син Тибав који је дошао
на престо 1878 године. Млади
краљ и његова жена Супајалат
никад нису били тако продор-
сматрали су да њихов поло-
жај угрожава ништа мање од
80 сродника. И док се под по-
злаћеним кровом њихове пала-
те три дана одржавала гозба,

краљеве слуте побиле су свих
осамдесет принчева и принце-
за. Звуци цимбала и флаута
никад нису били тако продор-
ни и заглушујући: требало је
да угуше крике жртава.
Све до пропасти монархије,
1885 године, у Мандалеју се
водио живот какав се тешко

може чак и замислити. Између
крмежно црвених стубова од
тиковог дрвета који су краси-
ли алатом покривену палату,
шетали су се у свилу одевени
дворани начичкани накитом,
одмарали се крај фонтана из
којих су, уместо воде, избија-
ли скуподени миомириси доне-
сени из далеких земаља. Зла-
том и драгим камењем укра-
шени чунови пловили су по
широким заштитним шанчеви-
ма пуним бистре воде који су
опасивали дворца. С презри-
вим изразима на лицу дочеки-
вали су Тибав и Супајалат у
златној дворани за пријеме и-
ностране посланике уверени да
им чине нарочиту милост тиме
што су им дозволили приступ
у „средиште света“.

За то време земља којом су
владали полако је пропадала.
Разбојништво је цветало, а оп-
шта неосигурност постала је нај-
зад толико велика да се Тибав
више није усуђивао да напу-
сти палату. Године 1884, напа-
дају Енглези. Тибав и Супајалат
беже из земље у Индију
где је Тибав, 1916 године
умро.

У Другом светском рату Ја-
панци освајају Мандалеј и ту
смештају свој главни штаб. У
каснијим артиљерским борба-
ма које су вођене, дворца је
био разорен. Његове разруше-
не зидине стоје данас још само
као споменик давно ишчезлог
сјаја и богатства и нељудске
свирепости његових господара.

МАРК ТВЕН:

КАКО СЕ ЛЕЧИ
КИЈАВИЦА

Сутрадан пошто је букнуо пожар, разболим се од кијавице. А њу сам задобио због своје претеране ревности при гашењу пожара.

Кад сам први пут кијуо, саветовао ми је неки пријатељ да ставим ноге у врућу воду и да легнем у постељу. То сам и учинио. Убрзо затим дао ми је неки други пријатељ савет да устанем и да узмем „хладне тушеве“. И то сам учинио. Већ један час касније неки трећи пријатељ ме је уверавао да против кијавице нема ништа боље на свету до једна оканица вруће слане воде. Дејство је премашило свако очекивање. Мислио сам да ће ми од силног повраћања душа на нос изићи. Сматрам зато за свету дужност да своје уважене читаоце најозбиљније опоменем да ни за живу главу при лечењу кијавице не употребљавају врућу слану воду. Може бити да је лек и добар, али је — како ми се чини — сувише јак! Кад бих се опет разболео од кијавице и било ми остављено на вољу да бирам између оканице вруће слане воде или земљотреса, ја бих сигурно одабрао ово друго.

Када се стишала страховита бура која је беснела у мом желуцу и цревима, наставио сам и даље да позајмљујем марамнице за брисање носа пошто сам већ своје био упропастио. Кијајући и шмрчући не само да сам их цепао на парампарчад, већ сам их раздувао такорећи на атомске делиће.

Такво стање трајало је све док се нисам намерио на неку даму која је дошла из нашег удаљеног краја где су лекари ретки и где је сваки у лечењу обичних, кућених болести упућен на самога себе. Морала је имати много искуства, пошто је изгледала као да јој је сто педесет година!

Спремила ми је неки бућуриш од сирупа, азотне киселине, терпентина, гаса, бибера и још другог којечега па ми је наредила да сваких четврт часа попијем од те смесе по једну винску чашу. Узео сам само један оброк од тога лека и било ми је сасвим доста. После два дана сам се ипак од тога некако опоравио, да бих се могао поново лечити од кијавице. Узимао сам још неколико „поузаних лекова“ као што су бели и црни бибер, бели и црни лук, шпиритус, паприка и слично. Напоследку сам срећно свој назеб стерао у — плућа!

Почео сам сада непрекидно да кашљем. Управо да ричем. Глас ми је спао испод тачке мржњења. Говорио сам неким громовитим басом за две октаве ниже него обично. Ни ноћу нисам био миран од силног кашља, тако да сам сасвим малаксао и изнемогао. Када би се баш и десило да за тренутак заспим, пробудило би ме рођењем глас, односно моје рикање.

Стање мога здравља било је из дана у дан све оумњивије. Препоручили су ми

клековачу са сирупом, затим с белим луком, паприком и бибером. Давали су ми разне ствари час да пијем, час да једем. Узимао сам све што би ми ко саветовао, али нисам осећао никакво побољшање. Дувао сам као прави цигански мех. Покушао сам и с променом ваздуха и отишао на Биглерско Језеро, али је моје стање бивало стално све горе.

Препоручили су ми хладне облоге. Дотле нисам одбијао ниједан савет својих пријатеља, па сам пристао и на овај. Нисам ни слутио каква ће ту бити процедура. Око поноћи, по најјачем мразу, разлогитили су ми прса и леђа. Умотали су ме у неки дугачак чаршав натопљен леденом водом који ми је изгледао километарски дуг. Тако умотан потсећао сам на велику четку за чишћење топа из кога је некада пуцао Жил Верн да би се могао пробити до Месеца. Било је то заиста страховито лечење. Када је ледени покривач дотакнуо моје топло месо, отскочио сам од ужаса увис и као у самртном грчу гутао ваздух. Мрзео ми се дах у грудима, а срж у костима. Мислио сам већ да ми је кућну последњи час. Сетио сам се приче о црнци кога су крстили на реци и испустили га у воду а није јадник знао да плива!

После ове страховите, препоручила ми је једна пријатељица да ставим сланину на грло, истуцам бели лук на табане, а хрен метнем за врат. Тај савет ми се свидео, јер је позната ствар да сланина извлачи ватру а не уступају јој ни хрен ни бели лук. Можда би тај лек помогао да те ноћи није код мене спавао један мој познаник. Сланину, а било је подобра парче, ставио сам тако да је у свако доба могу окренути — вирио је крај. Туцао бели лук са вејтином (изгледао је врло пикантно) метнух на табане, а хрен (врло добра мириша) за врат. На несрећу сам ме је преварио а мој пријатељ огладнео. Можете се и сами сетити шта је даље било...

После осмодневног боравка на Биглерском Језеру отишао сам на топле изворе и узимао парна купатила. Гутао сам масу разноврсних, често најодвратнијих лекова,

од којих тешко да су икада неки били горе приправљени. Можда би ме то и излечило, али, нажалост, морао сам да се вратим у Вирџинију, где ми се болест још више погоршала иако сам узимао по савету својих пријатеља најразноврсније лекове. Напоследку се решим да отпутујем у Сан Франциско. Истога дана, када сам стигао, по савету некакве госпође, почех да пијем свака двадесет четири часа по једну ока-

ницу вискија. То су ми препоручили и моји тамошњи пријатељи. Пио сам и још ево живим.

Својим читаоцима, све у најбољој намери, препоручујем многобројне начине лечења кроз које сам прошао. Молим да их пажљиво размотре и опробају. Ако и не помогну, не могу им више до једаред доћи главел!

ВЛАШИЋКИ ОВЧАРИ

(Фотографије Ст. Војковића)

Лета је Влашки Планина, али на њој нема увек хране за стоку, поготову зими, па влашки овчари од старина крећу ујесен са овцама у Посавину на зимовање. У тој дугој белој по-

ворци има понекад и по 20.000 оваца, које не журе, него се размиле од Лијевча до Бијељине. У том великом простору овце пасу по ливадама и њивама а кад зима дође и снегови завеју, овчари се не брину, јер су сено купили на

време и обезбедили храну за стада оваца.

У рано пролеће опет почиње сеоба од села до села у тражењу боље паше.

Целокупан „штаја“ овчара натоварен је на једно коњче. У њему се налазе само брашно и сир за справљање качака.

Кад нема снега овчари се умотају у поњаве и спавају напољу.

И још нешто. Собом носе вуну коју рашчешљавају и опреду. На слици се виде овчари како раде тај посао. Упредену вуну шаљу својим домовима да домаћице зими, када мину пољски радови, ткају сукино. Крајем априла и почетком маја овчари се са стадима враћају на Влашки, где летују правећи и чувени влашки сир.

Голуб — трговачки путник

Петерсон је сопственик трговине животињним намирницама у данској банџи Грена. На његову услугу гости се не могу пожалити — све што купе шаље им у стан. Ако неки немају телефон да изврше поруџбину ништа не мари: то обавља његов голуб писмоноша. Довиљави трговац сваком свом муштерији предао је по једног голуба писмоношу заједно с кавезом. Кад се птици око врата привеже цецудница са списком потребних ствари голуб полети право у дућан свог газде. Заједно с порученом робом муштерија добија напрат и голуба.

Великом — велико

Библиотека Британског музеја, свакако највећа на свету, броји шест милиона књига. Да би се научницима, студентима и читаоцима пружио њихов потпуни преглед, припрема се каталог од 300 свезака. Целокупан посао захтева издатак од 780.000 фунти због чега је и цена једног штампаног каталога предвиђена на неких 1950 фунти. И поред тога што је она висока досада се већ јавило четири стотине интересаната. Годишње би се могло издати 48 књига каталога, што значи да ће претплатници морати да чекају још шест година на тачан преглед књига којима располаже библиотека Британског музеја.

Џудо га »излечи«

Члан белгиског џудо-клуба Сан-Жил, пуковник Теа Гурна овако се изразило о тој врсти спорта: „Имам 66 година. Џудо спорту посветио сам се тек пре пет година и већ сам носилац црног појаса који добијају само играчи првог ранга. Али од тога је важнија чињеница да сам се откако га играм, потпуно отарасио неподношљивог реуматизма“.

ПРАСТАРИ »АПАРАТ«

Старији људи и они који су боравили у селима знају да и сад има прастарих „апарата“ за справљање масла. На слици се види Пушка Аметова — „Аметовица“, селанка из Петљнице како мете масло. Пред њом се налази тај „апарат“, који се назива стап. У њега успе око 4 литра млека и то мућка једном дршком на чијем се крају који је у стапу налази је дан котачић. Мућкање траје сат-два а од 4 литра млека добије се око сто грама масла које се носи на изванградску пијачу и продаје. Млеко из кога се извуче масло назива се млаћеница и врло је пријатно за пиће.

СИМА
ЗИМА

ТРАГОВИ КАМИЛА у пустињи Мојави

На страни једног малог кањона који се налази у пустињи Мојави, у Калифорнији, научници су открили трагове неких сисара. Сматра се да су стари око два милиона година. Рајмонд Алф, професор калифорниског универзитета, који је учествовао у тим истраживањима открио је трагове антилопа и неких месождера и утврдио њихово кретање до појила. Поред тога утврђени су и други трагови који се јасно разликују од тих. По мишљењу научника они припадају малим и великим камилама. Научници сада проучавају одакле овде трагови камила. Да нису можда у давна времена камиле живе на том тлу или су однекуд дошле. Сва се та питања доводе, поред осталог, и у везу са познатом теоријом о померању континената).

МАШИНА ИСПИТУЈЕ СТУДЕНТА, А ЗАТИМ МУ ОДГОВАРА

У Хамилтон колеџу, у Њујорку, проучава се метод по коме студент учи уз помоћ машине. Студент стави у машину филм са питањем. Затим он напише одговор на пантљичици на другом отвору. Пошто покрене ручицу, на екрану се појави тачан одговор. Ако је погрешно, он се пре настављања исправи. На овај начин студенти уче логику, математику и психологију.

ди на другом отвору. Пошто покрене ручицу, на екрану се појави тачан одговор. Ако је погрешно, он се пре настављања исправи. На овај начин студенти уче логику, математику и психологију.

ре него што је стављена на репертоар Нушићева духовита комедија — „Сумњиво лице“, коју данас гледамо и на филму, дуго се „киселила“ на дну фиока у столу неколико управника Народног позоришта. Они нису имали храбрости да на државну сцену изнесу комад „којим се руши углед и ауторитет правитељствених државних органа“ — полиције. А што је нарочито занимљиво: ни сам Нушић није могао да се одлучи да је приказује док је био на положају управника.

Дошнине, на једвенте јале, „Сумњиво лице“ најзад се појавило у згради код Кнежевог споменика. Али, нека „невидљива сила“ брзо га је смекла са репертоара. После тога дело је лежало око 30 година под дебелим наслагама прашице у позоришној архиви из које је извучено тек по завршетку Првог светског рата — 1923 године.

За његово поновно извођење ангажоване су највеће уметничке снаге којима је Народно позориште тада располагало: Пера Добриновић, Сава Тодоровић, Чича-Илија Станојевић, Никола Гошић, Перса Павловић и други.

У новој режији и опреми, после тако дугог времена, од дана када је први пут била приказана, ова обновљена претстава „Сумњиво лице“ означена је као — премијера.

Међутим, док су се у Народно позоришту увелико вршиле пробе и припреме за ову „нову“ премијеру а позоришни критичари у дневној штампи припремали публику на ово заиста ретко и пријатно изненађење, не мање изненађење приредила је са тим комадом и београдска радничка уметничка група „Абрашевић“ својој радничкој публици, а у исто време и самом писцу и управи Народног позоришта.

Неколико дана пред извођење комада у Народно позоришту, група „Абрашевића“ приказала је на својој позор-

„СУМЊИВО ЛИЦЕ“

УМЕСТО ПРЕМИЈЕРЕ РЕПРИЗА

ници „Сумњиво лице“. Претстава је изванредно успела. Тако је „Абрашевић“ извео ову другу премијеру обновљеног „Сумњивога лица“, а Народно позориште — репризу, што је и позоришна критика том приликом у дневној штампи забележила и истакла као праву позоришну „сензацију“.

Овај догађај изазвао је прилично негодовање управа Народног позоришта, којој није била по вољи ова „конкурентна“ „Абрашевића“. Сам писец тиме је доведен у негодан положај, јер ни он није ништа знао о изненађењу које

је „Абрашевић“ свима, па и њему, приредио. Нарочито му је било нејасно како је „Абрашевић“ добио његов комад кад је он у то време био у искључивом поседу Народног позоришта и према уговору између њега и писца, само је оно једино имало право да приказује то дело на српском језику.

Стаар је била сасвим проста. Претставници „Абрашевића“ објаснили су то Нушићу када су, после „свршеног чина“, отишли к њему да се позитиве од свој „самовласан поступак“.

Рекли су му да им је тадашњи стари и доброћудни архивар Народног позоришта Светозар Игњачевић — чика Тоша уступио препис „Сумњивога лица“ без знања и одобрења позоришне управе „из чисте љубави“ према радничкој уметничкој групи „Абрашевић“.

Уметнички одбор „Абрашевића“ чим је дело добио и прочитао, нашао је да је оно „као поручено и душу дало“ за радничку позоришту. Одмах су преписане и подељене улоге, а проба су ујурбано почеле, како би се комад што пре приказао. У тој „журби“ није се имало кад мислити ни на писца, ни на његово одобрење, а још мање на управу Народног позоришта и њен — монопол.

Када су на крају своје „приче“ и извињења претставници „Абрашевића“ замолили писца да се не љути и да им дозволи да комад могу даље приказивати, Нушић се благо и доброћудно насмејао и рекао: — Би, што би! Лед је већ пробијен, те нема више шта да вам одобравам или не одобравам, а још мање да се „љутим“. Напротив, веома ми је мило што је то моје дело доспело на позоришту „Абрашевића“ о коме имам најлакшавије мишљење и чији предан и обављан рад на његовој позоришној уметности необично ценим...

Затим је у шаливом тону додао:

— Стаар је само у томе што сам се бојао да можда не знате да сам још жив, па да ми се зато нисте обратили и затражили моје одобрење...

★

На растанку Нушић је претставницима „Абрашевића“ дао још неколико својих позоришних комада и писмено одобрење да их „Абрашевић“ може приказивати „без накнаде ауторског хонорара“.

Отда се између овог нашег писца и групе „Абрашевић“ успостављени још срдачнији односи, који су дошнине у више прилика и на разне начине — долазили до јаког израза.

Отуда име..

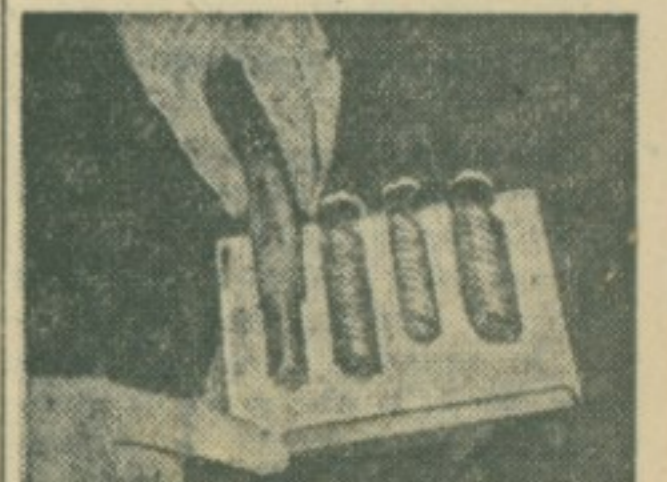
Године 1874 париској галерији Надар излагао је своја дела тада сасвим мало познат сликар Клод Моне. Међу делима се налазило и платно: „Импесија: Рађање сунца“. То је дало повода критичару Лују Лероју да ову изложбу назове „изложба импресиониста“ одакле је и потекао назив за целу групу сликара: Дега, Ренуар, Сислеј, Курбе, Лотрек, Гоген, Сезан, Сера, Едвард Мане.

ВОЗ „ПАНОРАМА“

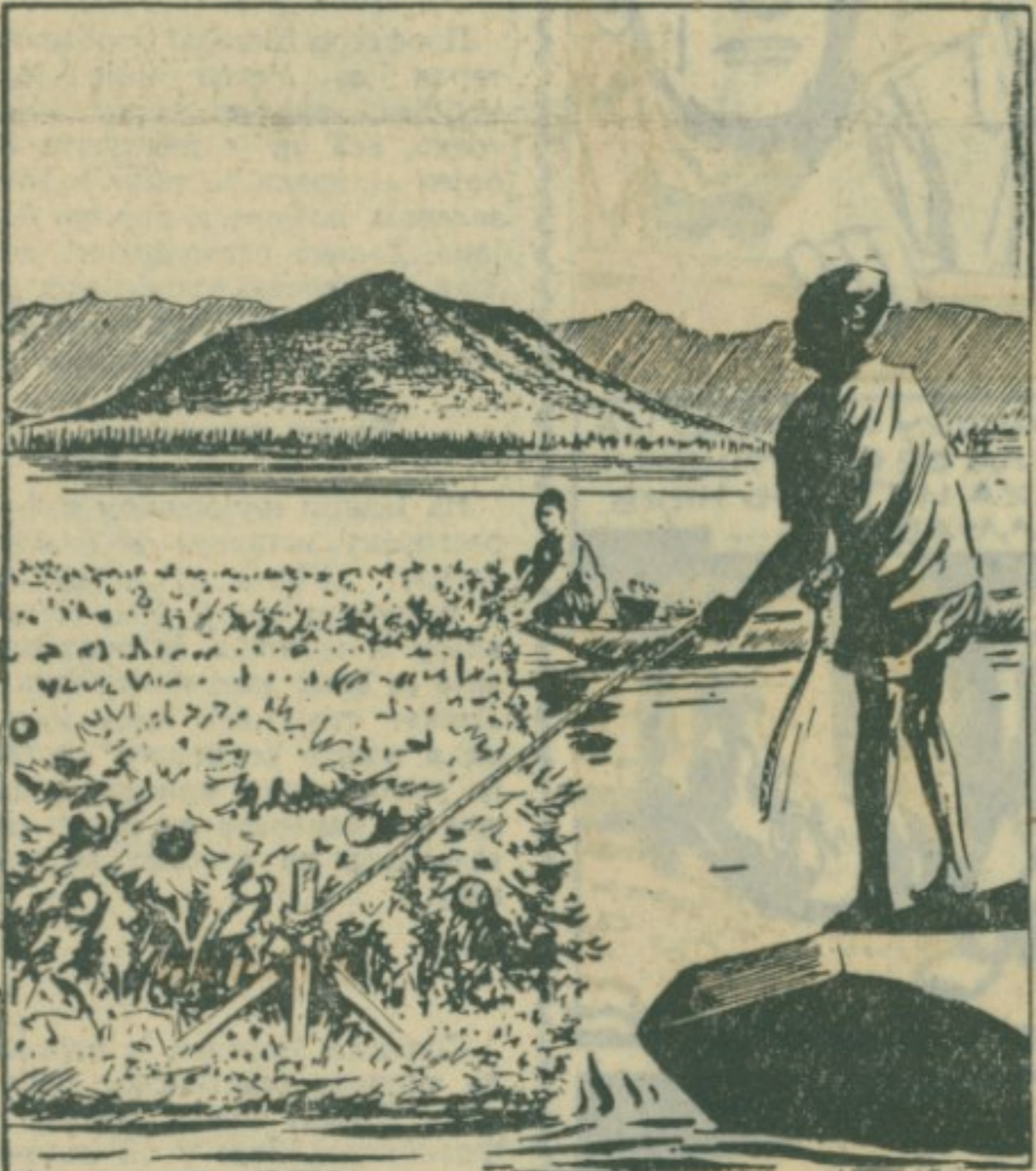
На француским пругама саобраћа нови моторни воз веома удобан за туристе, назван „Панорама“. Он уместо крова има стаклену куполу, тако да туристи могу несметано да посматрају лепоту крајева кроз које их он носи брзином од 130 километара на сат.

БРОЈАЧ МЕТАЛНОГ НОВЦА

Сортирање, бројање и паковање металног новца је олакшано овим бројачем од пластичне масе. Неколико канала различите ширине, за разне величине новца, грађирани су

за бројање. У сваки канал стави се одређен број новчића који се пакују по прописима банке. Када је канал попуњен, преко новчића се лако навуче туба за паковање.

БАШТЕ КОЈЕ ПЛОВЕ

У Кашмирској Долини нема много плодне земље, али се народ ипак сналази. Људи обрађују такозване пловене баште. Наиме, на обалама мирног канада они припреме мали комплекс земљишта које учврсте помоћу биљки и њиховог корења. Када је земља тако повезана да се не може да распе и довољно сигурна за транспорт, онда власници одвуку ове баште до језера, где их усидре помоћу коља, па их ту обрађују из чемаца.

СТРАХ ОД МАТЕМАТИКЕ...

ознато је да нека деца не воле математику, да су неспокојна због ње и често долази до разних криза, суза, нервозе и страха. То су стања великог броја ђака у коме се они налазе кад раде математику, сматра британски педагог М. Бикс, који проучава „страх ђака од бројки“.

Једна опширна анкета која је спроведена у школама помогла му је да установи да су често најбољи ученици у математици била она деца чијем се васпитању није поклањало довољно пажње, док су деца која су мажена, затим која много читају и код којих се осећа критички и савестан дух увек претпостављала математици: читање, историју или уметност. То је за њих по овом педагогу претстављало неку врсту бежања од стварног живота. Такав је случај и са де-

цом јединица који су одгојени међу старијима. И она се одају радије литератури и историји, него математици. За време предавања разум те деце лута у свет снова. За ову децу множење је мучење, а дељење права инквизиција. Ове неуравнотежености веома се тешко откривају, али су веома опасне за будућност омладине, поготову у ово време кад техника и наука уопште корачају ситним кораком и кад математика добија све већи значај.

Међутим, све ово не значи да је потпуно тачно, јер многи људи који су свршили школу испричаће вам да им је математика била тешка, да је нису волели. Али, кад су својски прионули на посао, они су је заволели исто тако као и оне предмете које су већ од почетка волели.

ЛЕПА ТРАДИЦИЈА

Познато је да су холандске домаћице одавно чувене због уредности и беспрекорног вођења куће. Оне су отишле тако далеко да су прале тротоаре испред својих кућа. Те своје особине и навике пренеле су и у Америку, где су дошле са својим породицама као насељеници. И дан данас та се пракса наставља у многим холандским заједницама у Сједињеним Америчким Државама.

НАСТАВИКЕ СЕ

ЗБОГ МАЦЕ

Овај мали Данац је конструисао једну електричну плочину и поставио је на праг своје куће — да би мацу пустио унутра кад она то затражи. Довољно је да она само стане на праг и у кући се зачује звонце. А маца је сад научила и у одређено време даје знак да би добила храну.

Открио нафту...

Нови европски рекордер у бацању кугле, Италијан Силвано Мекони извео је ради разоноде скок с мотком у једном месту у долини реке По. Мотку је зарео с толиком силом да ју је после једва извукао из земље, али је приметно да се у руци накупила нека мутна течност за коју је после утврђено да је нафта. За ово „пробно бушење“ Мекони је од италијанског државног предузећа за експлоатацију нафте добио награду.

Већи стручњак...

Вршећи 15 година своју редовну дужност на стадиону Парк де Пренс полициски наредник Марсел Корни није пропустио ниједну фудбалску utakmicu. Играчи „Расинга“ тврде да је постао већи стручњак за фудбал него што су неки француски тренери.

Погрешно име

Јужноафрички народ Хотентоти говоре језиком у коме има веома много гласова који потсећају на пуцкетање. Кад су први Холанђани дошли у додир с Хотентотима, нису знали како да се снађу у тим неразумљивим, пуцкетавим гласовима и због тога су афричке домороце назвали „хотентотима“, што значи „мушавци“. Ово потпуно неправедно дато име остало им је заувек, мада они сами себе називају сасвим другачије: „Кои-Кои“, што значи „човеков човек“.

Хладни спавача

Добро ћете спавати и за време најтоплијих ноћи ако испод покривача ћарлија ветрић. Ово се може постићи помоћу вентилатора од кога ваздушну струју доводи испод по-

кривача један рукава. Ваздух надува чаршав и подигне га од тела а излази негде са стране. Мрежаста део у рукавцу успорава ваздушну струју тако да онај ко спава не може да се прехлади на промаји. Преко дана се тај део сложи са осталом постелином а вентилатор се може користити на другим местима у кући.

ЗНАТЕ ЛИ И ОВО О ДЛАЦИ

Длаке су творевине кожног покривача. Налазе се готово по целој његовој кожи сем дланова, бокова, прстију и табана.

Дужина длаке зависи од тога где се оне налазе. Тако је дужина косе 30 см и више, мање до 1 см, пазушне длаке 4—8 см, обрве, трепавице, носне и ушне длаке су дуге до 3 см.

Утврђено је да длака за један дан израсте 0.2 мм а да број длака код одраслог човека износи око 80.000 комада. Код жене укупна тежина косе износи око 300 гр. На једном квадратном сантиметру темена има 171 длака, на потиљку 132, на челу 123, а на слепоочници 23.

Међутим, број длака зависи и од њихове боје. Утврђено је да постоји пет боја длаке: плава, отворено смеђа, затворено смеђа, црна и риђа. Испитивањима је утврђено да

боја длаке зависи од садржане количине пигмента у њој. У плавој длаци пигмент је у зрнастом стању а у смеђој у дифузно. Пошто су плаве длаке тање утврђено је да их зато више има. Тако је на истој површини Витхоф констатовао да има 107 плавих длака, 95 смеђих а црних 86 комада. У 300 гр женске косе долази 140.000 плавих длака, 109.000 смеђих и 86.000 риђих.

За годину дана мушкарца „произведе“ 3—8,5 гр браде. Живот длаке је такође различит. Тако, на пример, коса живи 2—4 године, трепавице, 3—4 месеца длаке на рукама 5—7 месеци. Дебљина длаке износи од неколико десетина до 150 микрона. На пример маље су дебљине испод 40 микрона, длаке на удовима до 50 микрона, трепавице, пазушне, носне и ушне су од 50—90 микрона док су длаке бркова, браде и косе дебеле од 140—150 микрона.

ДОБАР САВЕТ

Један млад сликар жалио се овом старом и славном колеги Беклину:

— Ах, поштовани мајсторе, саветујте ми шта да радим. Израдим слику за 2—3 дана, а две године ми треба док је продат.

Беклин га потапша по рамену:

— Ништа једноставније! Требао би да једну слику радите две године, да би је онда сигурно продали за 2—3 дана“.

ИСКРЕНОСТ

Један новинар који је желео да напише чланак о сликару Либерману поднесе му лист хартије са 50 разних питања. Међу осталим:

- 1) шта мисли и осећа пре него што почне да слика;
- 2) шта осећа за време сликања;
- 3) како се осећа по завршетку рада; итд.

Либерман написао попреко преко уштитника листа:

— Кад бих знао на сва ова питања да одговорим не бих никад постао сликар.

ГРНЧАРИ ЗНАЈУ...

Још нису изишли из моде сви грнчарски производи. То знају и грнчари из околине Радовишта, које види те на слици. Они терају цео караван магараца натоварених лонцима, дестијама, ћасама и

ћуповима и продају их на пиацама у Струмици и Радовишту. Магарци су душу дали за пренос те робе. Крећу се по лако и еластичнији су него кола и коњи, па је веома редак случај да се који суд разбије.

ЗООЛОШКИ ФЕНОМЕН

У шведском зоолошком врту кобила „Розма“ расе арденес, окдребила је близанке. Случај је изванредно редак, јер свега једанпут у 5000 случајева близанци остану живи, а међутим и „Розма“ и њена два ждрбета су у одличном стању.

Занимљиво

Становници брдског села Куро, изнад језера Ланга у Италији, упутили су ових дана своју делегацију да код италијанског Министарства културе издејствује новчану помоћ за очување њиховог — шкотског дијалекта. Том приликом су тек многи Италијани сазнали да у овој општини 85 отсто мештана говори шкотски. Према мишљењу филолога ово је зичко острво настало је у Средњем веку кад се тамо населила једна група шкотских војника.

Разнобојни Месец

Професор Николај Барбашов, тврди да Месец није једнобојан, како је досада сматрано, већ да је различито обојен — црвеном, тамнориђом, зеленом, плавом и другим бојама. Толика разноликост долази од пепела, здруженог камена, космичке прашине и остатака сагорелих метеорита.

Воле тишину

На једном њујоршком кафе-ресторану истакнут је овакав плакат: „Ућите и вечерите у потпуном миру. Наш телевизор и музички аутомат налазе се ових дана на оправци“. Плакат стоји већ шест месеци а пошто се приликом гостину удвослучно власник уопште не намерава да врати ни телевизор ни аутомат за музику.

Најмлађа

Соланка Марчина је најмлађа чланица општинског одбора у Етампу поред Париза у Француској. Још у 16 година она је завршила велику матуру, а већ у 20 је најмлађи адвокат у Француској. Да би примила понуђено јој место одборника у општини где је рођена, морала је да напусти адвокатски позив.

Трактор на штулама

Овај трактор на штулама употребљава се на пољима са огроздом у Кенту, Енглеска. Измењени трактор служи за

дрљање земље између редова са бљакма, ако ове нису више од 135 см. Точкови се могу размакнути 120, 180 и 210 см.

WALT DISNEY'S ПРИЧА О ЧУПАВКУ

КАД СУ МУЧИ И ЊЕГОВ ОТАЦ СТИГЛИ НА КЕЈ...

ЕНО БИЛОВИХ КОЛА КОЈЕ ЈЕ ВИЛБИ ПОЗАЗМИО! ЕНО И ПОЛИЦИСКИХ И ГРЕГОВИХ! — ДА, АЛИ ГДЕ ЈЕ ВИЛБИ?

ПОКУШАВАЈУ ДА ПОБЕГНУ СА ЧАМЦЕМ! ПОЛИЦИЈАЦИ СУ ИЗВУКЛИ РЕВОЛВЕРЕ!

АЛИ ГДЕ ЈЕ ВИЛБИ?

ДОК ЈЕ ВИЛБИ ВУКАО ОНЕСВЕШЉЕНУ ДЕВОЈКУ, ПОЛИЦИЈАЦИ СУ УСКОЧИЛИ У ЧАМЦА...

КАД ЈЕ ФРАНЧЕСКУ ИЗВУКАО НА ОБАЛУ, ЗАЧУЛА СЕ ПРИГУШЕНА БЛАГА МУЗИКА И ТУТАЊ НЕКЕ ДАЛЕКЕ ГРМЉАВИНЕ...

У ИСТОМ ТРЕНУТКУ ВИЛБИ ЈЕ ПОНОВО ДОБИО СВОЈЕ СТАРО ОБЛИЦЕ... А ИЗ ЧЕПКА СЕ ПОЗАВИО ПРАВИ ЧУПАВКО...

ЧУПАВКО! Ш... ШТА ТИ ОВДЕ РАДИШ?

ОПЕТ САМ ЈА!

НЕКОЛИКО ДАНА КАСНИЈЕ...

ОВА СТАРА КУЋА ИЗГЛЕДА ТАКО ПРАЗНА ОТКАКО СЕ ФРАНЧЕСКА ВРАТИЛА МАЈЦИ У ПАРИЗ!

ДА' ЈЕ ЛЕПО ОД ЊЕ ШТО НАМ ЈЕ ОСТАВЛА СВОГ ПДА! А! КУЋО!

ВИЛБИ, ЗАР НЕ БИ БИЛО ЗГОДНО ДА НАПИШЕШ ПРИЧУ О ОВОМ СВОМ СЛУ О ПРЕТЕНУ, ШПИЈУНИМА И ФРАНЧЕСКИНОМ ОСЛОБОЂЕЊУ?

ЗАНИМЉИВ ЈЕ, АЛИ, НЕВЕРОВАТАН... КАО И СВИ СНОВИ!

КРАЈ

ЖУРНАЛ

26 АПРИЛА

ОТКРИВЕНА ШПИЈУНСКА ГРУПА

ЈУНАК!

СМЕЛО ПУТОВАЊЕ

на страсна жеља за путовањем одведе многе људе у пределе о којима други и не сањају. Једнога дана, пре неколико векова, неки шпански војник по имену Марањон обрео се у пределу Анда, чије се дрвеће својом висином, како се каже, везало за небо. Уствари, он се нашао на извору највеће реке на свету — Амазоне. То је било 1535 године.

Иста жеља повукла је и Винсента Јанеса Пинсона (умро 1523) — 1500 — на ушће ове велике реке.

Марањон није знао где је ушће, а Пинсон где је извор — Амазоне. Трећи Шпанац, Франциско Орељан (1511—1546) сазнао је и једно и друго и смело заповио овом великом реком чији предео ни до данас није детаљно испитан.

Записи о тим путовањима су дуги и ми ћемо их укратко испричати.

Луда епопеја

Гонсаго Писаро, (1511(1513? —1548) рођени брат познатог освајача Франциска Писара, када је био у северном Перуу слушао је приче о злату, цинету и разним другим зачинама којих има у изобиљу „тамо на истоку“. Кренуо је да га тражи у друштву са 340

шпанских војника и 4000 домородаца. То је била луда епопеја у којој су се људи смрзавали, наилазили на пуштош, мочваре и шуме. Тукли су их бурно време и кише, видели су разне животиње, затим ретко расејане групе урођеника који су били непријатељски расположени према њима.

Најзад, 1 јануара 1540, десет ковани, стигли су долином реке Напо до реке Марањона. Писаро и његови људи осећали су да не могу даље. Поред осталог авет глади била је на домаку. Одлучио се да свог најхрабријег војника Орељана спреми са групом људи да потраже неко насеље и храну. У логору су на брзу руку направили лађу на једра и весла, па је Орељан кренуо са педесет људи низ реку.

То је било путовање у оно страшно и неизвесно — непознато. Узалуд су смели путници загледали не би ли видели живог човека, али без успеха. На све стране ширила се бескрајна тамна прашума чије је циноско дрвеће својим гранама исплело славолуке изнад реке.

Пре Орељана ниједан белац није туду кренуо. Страх је прожимао људе. Ту и тамо видели су се разне животиње: огромна боа, рођака питона, савијена у колут, халапљиво

је гутала неку животињу, у реци су се брчкале водене свиње, а из густиша на обали жариле су се очи јагуара.

Невоље јаче од страха

Прошло је доста времена, док нису наишли на Индијанце. Кад су видели непознате људе Индијанци су почели да јуре тамо-амо. То је било 8 јануара 1541 године. Невоље путника биле су јаче од страха, па је Орељан изишао на обалу и умирио Индијанце. Ту је прикупио доста хране. Индијанци су му рекли да ће за десет дана стићи до велике реке. Орељан је одмах осетио да то мора бити она река којој је Пинсон открио ушће. Већали су. Најзад се није могло — а напред? — Можда је тамо Атлантски Океан. Требао им је већи јадрењак, па су га направили. Конопце су исплели од лијана, а једра од урођеничких огртача од траве. Брзо су били спремни за даље путовање.

Шта је било са Писаром? Видевши да се Орељан не враћа и верујући да је настрадао, Писаро одлучи да се врати одакле је и пошао — у место Кито. И његови људи су страдали од свега, а нарочито од глади. Појели су коње и псе, јели су траву и корење, па и кожу од опреме. Измучени, најзад су стигли до Кита. Биланс овог путовања био је

страшан: домороци, њих 4000, преполовљени су, док је 80 белаца умрло.

За то време Орељан је обе лађе напунио храном, па на већи брод сместио 30 а на мањи 20 људи и заповио. Опет ништа није видео осим воде и густе шуме.

Тачно кроз десет дана, како су им Индијанци рекли, стигли су до велике воде — Амазоне, чији је водостај тада растао. Имали су утисак да се налазе на неком бескрајном језеру. Због плимне звери су из неплављених шума побегле у сигурније крајеве. Остале су само птице. Смели путници видели су и осеку реке. Јака водена струја носила је острва од корења, земље и лијана који су се међусобно заплели и чврсто повезали. Поред могућности да се сударе са тим острвима, претила им је опасност и од огромних стабала која су се ваљала реком. Али, то није било све. Изнебуха су избијале групе Индијанаца у лаким чамцима и засипале их стреланама.

Најчудеснији предели света

Крајем маја стигли су до ушћа Рио Негра у Амазону, где је Орељан остао неколико недеља код пријатељски расположених Индијанаца. Они су лепо примили путнике у своје живописне колибике које су се налазиле под грањем банаана. Ту су бродове поправили и набили разну храну: живину, кукуруз, корњаче и њихова јаја, рибе и друго, па опет кренули даље. И сада, разуме се, — у непознато.

Предео којим су Орељан и његови другови пролазили претставља један од најчудеснијих предела на земљи и по биљкама, и по животињама и по много чему другом. Лађе су месецима пловили бескрајним просторством воде, а људи нису могли да се надиве лепотама које су видели и у води, и на обали и у тамним шумама.

Спарина их је просто успављивала, али су их чудесни привори трзали из дремежа.

Око лађа весело су скакали делфини, алигатори су као торпедо јурили за крупном рибом, а неспретне животиње — зване ламантине, на самом рубу обале, стрпљиво су чекале неке рибе сличне јегуљи да и зићу на копно и да их прождеру. Видели су и Индијанце који лове алигаторе и ламантине да би се дочекали њиховог меса, па јагуаре, страшне мраве, пасанце, тапире, мајмуне и друге примерке овог најчудеснијег животињског света. Нису знали шта пре да гледају: лептире којих овде има више него игде на свету а боје су им жарке, плаве, беле и свих могућих нијанса, па чудесне шарене папиге, колибрије итд.

Поред чуда у води и у шуми ништа нису мања ни она у биљном царству званом селвас

који прекрива читаву низију Бразилије и у којој буја један до чаробности леп живот. Поред других биљки и разноликих цветова ту расте и чувена вицторија регија, врста водене руже, чији листови достижу дужину до два метра, а цвет око 75 сантиметара. Једне вечери цвет се отвара и он је бео, а друге пурпурно жарке боје. На дрвећу високом по 50 метара видели су како сазревају округли плодови велики као лечја глава. Кад сазру, онда отпадне. Љуска им пуца и из плода испадају — орашчићи. Из такозваног дрвета гуме, чије је стабло светло, лишће светлоселено, цури сок бео као млеко — гума.

Крај и бесмислене приче

Ево и другог дрвећа. Оно је високо и до 15 метара, а листови су велики и кожастии. Цветови му расту из дебла, а жутоцрвени плодови слични краставцу, сазревају у свако доба у овом вечном лету Амазоне. Из сазреле језгре добија се какао и чоколада. Ту расте стално исте температуре,

и друго биље и дрвеће: кава, ванилија, итд.

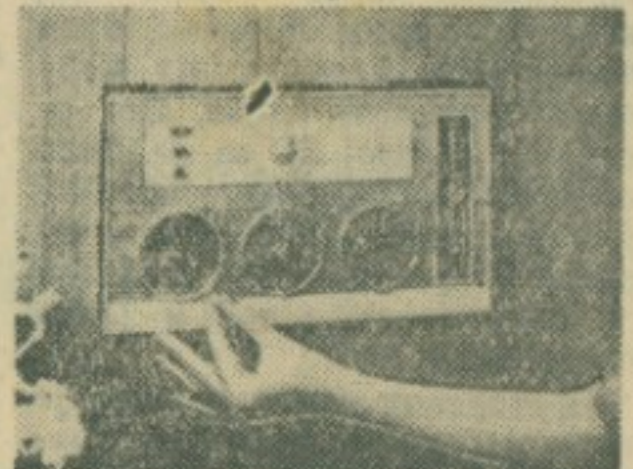
Дани и месеци су пролазили у посматрању чудеса. Једном су путници једва живи измакли људождерима. Најзад су њихове лађе заповио у море, али их је и тамо дуго пратила вода Амазоне. Дуго су пловили док нису зашли у плавозелену боју мора.

Орељан је најзад успео. За седам месеци прешао је око 4.000 километара од 6.400 километара колико је Амазона дуга и допловио до острва Хубагуа, одакле је послао извештај о свом путовању у Шпанију. Пошто се вратио у домовину, он је поред других испричао и доста фантастичних ствари о богатству предела кроз које је прошао: о кућама са крововима од златних плоча, затим да на обалама реке постоји ратоборна женска република у којој живе жене дуге косе и лица светле боје. Орељан је причао да када је хтео да изађе на обалу да су их те жене засуде стреланама. Као успомену на те жене Орељан је дао реци име Рио де лас Амазонес — река Амазонки. Тако неки сматрају да је Амазона добила име. Вероватније је да је она добила име по плимским таласима — амазуму.

Са острва Хубагуа Орељан је отпловио у Шпанију. У мају 1546 поново је допловио бродовима до ушћа Амазоне, где је умро од грознице, те су се бродови вратили не обавивши посао.

ТАБЛА НА ЗИДУ КОНТРОЛИШЕ КЛИМУ

Табла са инструментама, израђена у САД и намењена домаћинствима, показује какво је време напољу и аутоматски контролише климу у стану. На табли се могу видети спољ-

на и унутрашња температура, притисак и влажност, а контролише и грејање и расхлађивање у кући и аутоматски покреће вентилаторе. На њој се пале сигнали као опомена кад дође до неког кварова на уређајима за одржавање се какао и чоколада. Ту расте стално исте температуре,

ПРОНАЛАЗАЧИ

ТЕЛЕВИЗИЈА

Године 1913 ди Мон долази у Политехнички институт Ренсилер у месту Трој, у држави Њујорк. У школској лабораторији заинтересовао га је нарочито губо израђена катодна цев. Помоћу ње су могли да се преносе, управо претварају електрични импулси у светлосне линије на самој цеви.

У радној компанији коју је основао Ли де Форест, проналазач лампе за радио, ди Мон постаје 1923 године потпредседник. Међутим, када је његов предлог да компанија почне са производњом катодне цеви за телевизију и друге научне сврхе, био одбачен, он је полнео оставку.

Диплому инжењера ди Мон је добио 1924 године и ступио у службу код једне компаније која је производила цеви за радио апарате. Ди Мон је радно са великим интересовањем и убрзо оценио шта треба учинити да би се производња побољшала и убрзала.

Идеја о улози коју би могла да има катодна цев у науци никако га не напушта. Био је решен да све стави на копно да би доказао њен значај. Али имао је свега хиљаду долара за то, и да би што више уштедео он је од своје гараже направио лабораторију и ту све сам радио. (Наставиће се)

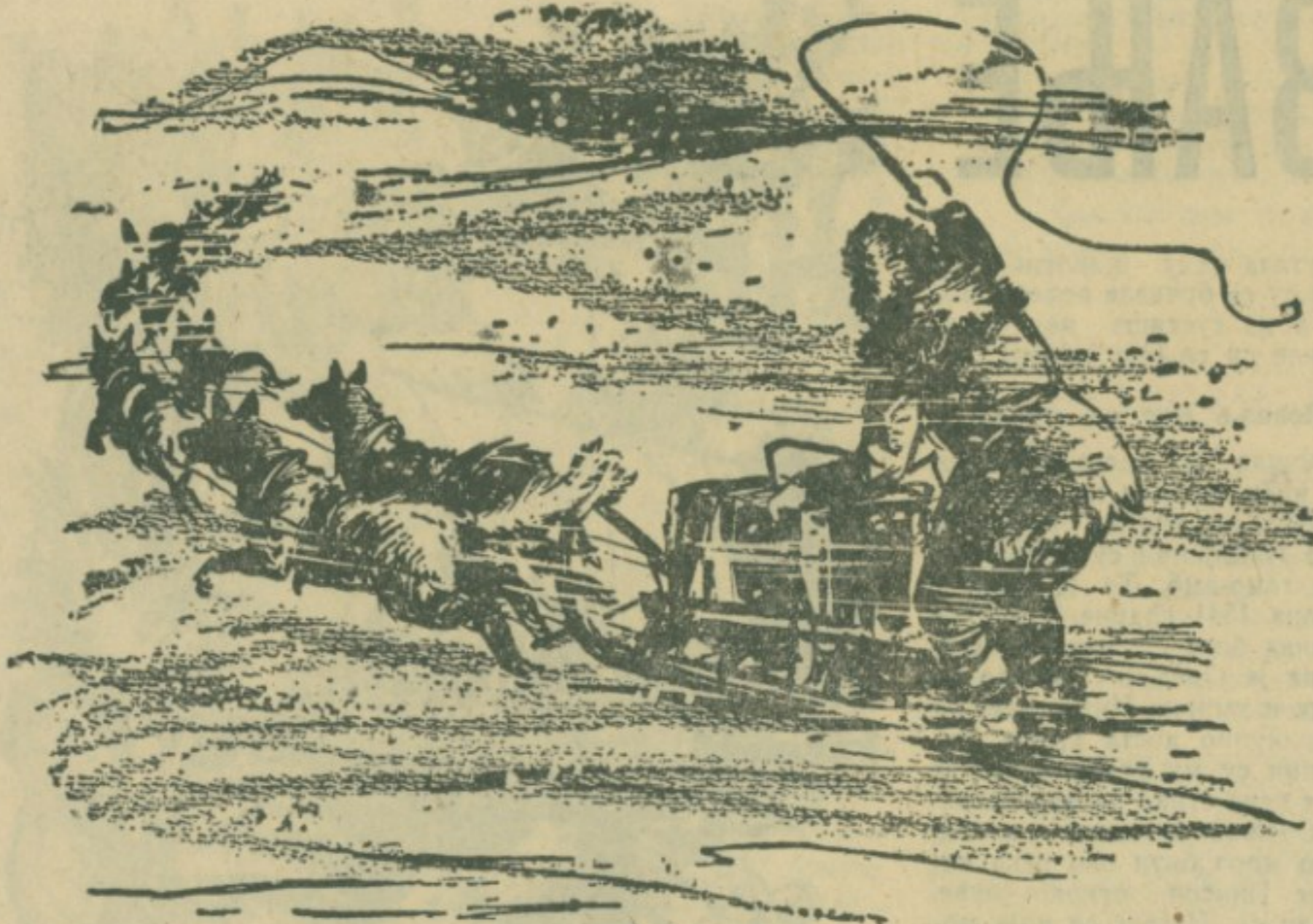
ОВО ЖБУЊЕ СУ „ЖИВОТИЊЕ“

Једна лондонска дадиња дошла је на идеју да у великом парку уреди, на највећу радост деце, један кут са скулптурама животиња направљеним од жбуња. Тако је спојила примењену уметност и ботанику.

Зеленило се претворило у чудесну менаџерију медведа и нарочито кокошака са пилићи-

ма, а сви су изрезани од малих жбунова. Само, „гајење ове живине“ захтева много пажње и времена, јер да би се добила једна кокошка природне величине, потребно је око 25 година. На слици је право двориште за живину. „Фарма“ ове дадиње броји најмање 15.000 кокошака.

ТРКА

СА СМРТЉУ

Дифтерија је опасна болест чак и ако у близини има лекара, болница и потребних лекова, а када их нема она постаје права опасност, каква се приказала зиме 1925 у отсеченом од света граду Ному на Аљасци.

Телеграм за телеграмом...

У старом граду копаца злата који се налази одмах испод Арктичког круга болест се, када је једном почела, брзо претворила у епидемију међу оних 1500 становника. Пет особа је умрло, 27 их је било оболело, а најмање стотину још изложено непосредној зарази. У целом граду налазио се само један лекар и једна болничарка.

Претседник општине слао је телеграм за телеграмом тражећи да се одмах авионима пошаље потребан серум, али у то време ваздушна пошта је тек почињала своју службу, а најнижа температура забележена за последњих 20 година, онемогућила је било какво летњење. Тада до Номе није водила ниједна железничка пруга, а лед је закрчио целу обалу Беринговог Мора. Најближи лекови су се налазили у Анкорану где је у право стигла пошиљка са 300.000 јединица серума против дифтерије. То је била количина довољна за 150 болесника.

Једина могућност је била послати лекове до Немана крајње тачке до које у току целе зиме саобраћа железница. Одатле је требало саоницама са псећом запрегом превалити даља 1052 километра до Номе.

Тим путем је у то доба године пролазило врло мало људи а и пошти је требало читавих 25 дана да га превали. Време би могло бити скраћено на 15 дана ако би саонице путовале дању и ноћу без прекида. А то је била једина могућност да се лек достави болесним људима.

Помоћу радија и телефона упућен је апел да се на путу организују станице са људима и псећом запрегом да би се серум што пре пребацио.

Залеђена шубара тврда као камен

Еским Леонард Сепала чији су пси били познати по својој брзини и небројеним тркама из којих су излазили као победници, одмах је из Номе кренуо на исток да би пресрео пошиљку.

Шеф поште у Неману добио је налог да узме најбрже возаче на Јукону. Новац коме није нуђен нити га је ико тражио.

У уторак вече 27 јануара када је термометар показивао 40 степени испод нуле, Виљем Шанон примио је са воза у Неману пакет од десет килограма са серумом. Привезао га је за саонице и ошинуо запрегу од десет паса. Ноћ је била ведра а замрзнута река Танана на месечини изгледала као бескрајна сребрна трака. Свежи и одморни његови пси су успели да превале 85 километара до Толоване за свега 12 часова.

Ту је чекала запрега Едгара Каланга, која је пренела серум десет вијугавих километара до врелих Извора, Каланг, коме се у току пута смрзла рука а шубара толико заледила да је била тврда као камен, предао је драгоцену пошиљку Дан Грину коју је овај пренео даљих 45 километара до Фиш Лејка.

Овде је одједном постало топлије, температура је износила свега око 20 степени испод нуле, тако да је следећи возач прешао 40 километара до града Танане, за свега 2 сата и 40 минута.

Пут је одатле скретао на запад, низ замрзнути Јукон. Један за другим смењивали су се неустраниви возачи, а пси храбро грабили кроз снег и вејавицу.

Код Калтага пут је скретао ка планинама које су се налазиле између реке и мора. Снег је све јаче падао а ветар стварао наносе који су на неким местима закрчавали пут.

Кроз снежну олују

Један Еским је на Калтага кренуо у петак 20 јануара у 2 сата после ручка и стигао до колибе коју су звали „Стара жена“ око 21,15 истог дана, преваливши 64 километра. Од тог тренутка свака веза са спољним светом је била прекинута и у току следећег дана нико није знао шта се догодило са серумом.

А у Номи број заражених дифтеријом нагло је растао. Претседник општине је поново молио да се пошаље авион, али је време било горе него икада. Око подне се подигао таква олуја да је почупала телеграфске стубове и прекинула телефонске везе са истоком.

Дотле је већ цео свет сазнао за драматичну трку која се развијала на бескрајним белним пространима Аљаске.

Људи у свим земљама света са стрепњом су чекали да чују последње вести о храбрим возачима.

Саонице су се ипак пробиле кроз снежну олују. Пошто су превалиле 140 километара од „Старе жене“ оне су сусреле Леонарда Сепалу који им је пошао у сусрет са своје две запреге сибирских паса преваливши преко 250 километара. Сандук са серумом је једва пребачен са једних на друге саонице пошто је траг дивљачи на снегу био свеж и пси су почели да се туку. Један од главних Сепалиних паса одјурio је за плетом.

Иако је тог дана већ прешао 67 километара и то делимично преко замрзнутог залива Нортон, Сепала је одмах окренуо саонице и прешао до вечери још 60 километара. Шапе његових паса исечене оштрим ледом крвариле су. У недељу ујутру Сепала је наставио пут и касно увече предао драгоцен терет другом возачу који му је изашао у сусрет, Номе је била удаљена свега 124 километра.

„Истрајност, Верност, Срчаност“

У месту Блаф олуја је била толико јака да је један рудар из Номе изгубио у чекању читаво два сата пре него што је кренуо на претпоследњу етапу пута. Његов напредовник био је огроман полувучјак по имену Балто, који је са Касемом две године раније учествовао у Амундсеновој експедицији. Иако заслепљен снегом Балто је непогрешиво знао пут до Номе.

Али је зато Касем био тако заслепљен снегом и ветром да после 40 километара наточ вечанских напора није ни приметно малу завејану колибу у којој га је чекала смена.

Велики вучјак је кроз олују увео саонице у Ному 2 фебруара у 5 и 30 часова ујутру. Касем је потпуно слеп од снега једва држао дигине. Четири од његових тринаест па-

са утинули су успут од мрежа. Серум се такође заледио али, кад је раскрваљен, могао се употребити. Он је пренет по 1052 километра дугом путу под страховитим временским приликама за свега пет и по дана, а то је три пута брже него што би се уопште могло поверовати.

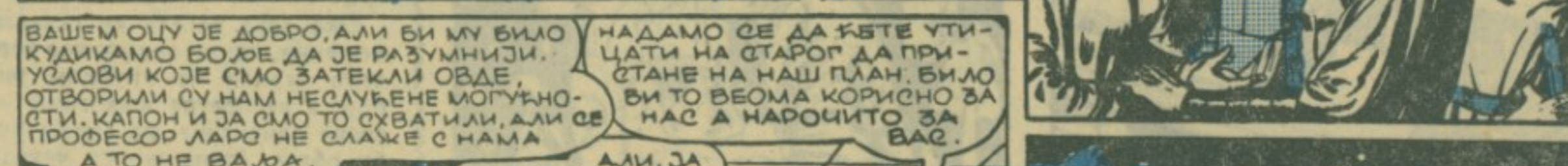
Серум је спречио ширење епидемије. Само је још један болесник умро. Неколико дана касније, када се време пролепшало, стигле су авионима нова пошиљке.

Али овај подвиг није само ту спасао неколико стотина живота већ је широм света указао да је вакцинација против дифтерије потребна, тако да је болест убрзо после тога постала врло ретка.

Сви возачи који су учествовали у преносу серума добили су одликовања. А велики вучјак Балто нашао је стални дом у кивленском зоолошком врту где је постао миљеник хиљада дева и девојчица све до 1933 када је са 14 година утинуо. Његова кожа је испуњена и налази се у Музеју природних наука. Балто је још за време живота присуствовао откривању свог споменика у Централном парку у Њујорку. Отворених очију и подигнутог репа брочани Балто гледајући ка северу још тамо стоји изнад натписа: „Истрајност, Верност, Срчаност“.

ПЕГАЗ ТРАЖИ ХИДРУ

ЦРТА А. ОИШЕР

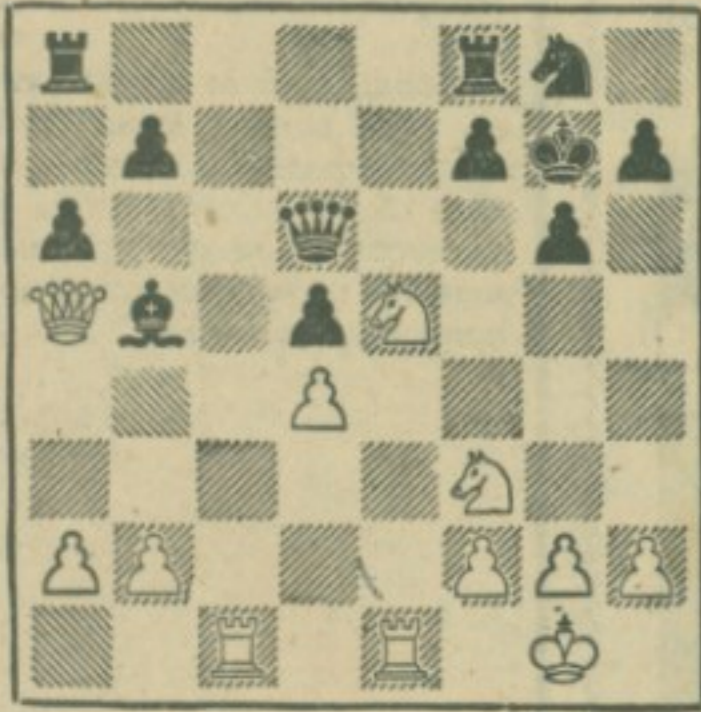
ПРВА „АУТОМОБИЛСКА“ НЕСРЕЋА

Прва „аутомобилска“ несрећа у историји догодила се 29 јула 1834 године у градићу Пејзлију, недалеко од Глазгова у Шкотској. Том приликом преломно се обруч точка једне парне дилижансе. Узрок томе је био што је дилижанса имала сувише путника. Парни kotaо је експлодирао а возило се преврнуло. Погинуло је пет путника. Овај удео био је један од главних разлога који је парализовао бурни почетак аутомобилизма у Великој Британији.

Учимо шах

LXXXVII

Многе партије добијене су или изгубљене на претпоследњем реду. Како то изгледа, покажемо вам на партији коју су, 1913 године, одиграли Капабланка и Аљехин.

Капабланка је бели, Аљехин црни. Они су материјално потпуно једнаки, али позиција је таква да Капабланка, који је сада на потезу, може да се дочепа седмог, односно претпоследњег реда.

1. Да5—ц7 Дцб7
  2. Тц1—ц7 х7—х6
  3. Тц7:67 Та8—ц8
  4. 62—63 Тц8—ц2
- Сада оба противника господаре претпоследњим редом — Капабланка седмим, Аљехин шестим. Како ће се борба даље развијати?
5. а2—а4 Лб5—е2
  6. Сф3—х4! х6—х5
  7. Сх4:6 Тф8—е8
  8. Т67—ф7+ Кг7—х6
  9. ф2—ф4

После овог Капабланкиног потеза Аљехин је, видећи да је дошао у безнадежан положај, предао партију.

Осам година доцније Капабланка је, као што знате, после меча с Ласкером, постао првак света у шаху, а четрнаест година доцније он ће титулу светског шампиона предати Аљехину.

ПТИЦУ У ЛЕТУ

Каракал (Lynx caracal) је пустињски рис. Крзно му је жутосиво — као боја песка. Може бити дуг и до 75 сантиметара. Живи у

Западној и Средњој Азији и Африци. Може да скочи у висину читаво два и по метра и ухвати птицу у лету.

ЕВРОПСКИ АУТОМОБИЛИ У АМЕРИЦИ

Прошле године Америка је увезла 160.000 аутомобила из Велике Британије, 130.000 из Западне Немачке и 90.000 из Француске, док је 1957 увезено из све три земље само 24.000 аутомобила. Америка увози аутомобиле и из Италије, Ирске и Чехословачке, а од ваневропских земаља на првом месту по увозу долази Јапан.

УГАЉ КРОЗ ЦЕВИ — Поред нафтовода постоје и угљоводи. У Америци један такав угљовод се гради за пренос угља. Повезиваће угљени базен у региону Кливленда и сам град, те ће на тај начин бити растерећена железница. Пречник ових цеву износи један метар а брзина путовања угља достиже пет километара на сат. Угаљ се најпре меша са водом па се онда пуштају у дејство снажне црпке које покрећу ову смесу. Овакав транспорт је двоструко јефтинији од железнице.

У ДУХУ ВРЕМЕНА — У месту Алденбаху, у Немачкој, сваког пролећа приређује се традиционална парада коња. Одржавање овог обичаја је сваке године све ређе, јер је коња све мање. Али родила се срећна идеја — предложено је да се у недостатку коња организује парада трактора.

СУНЧАНА ШИВАЋА МАШИНА — На Париском сајму недавно је била изложена шиваћа машина која покретачку снагу добија од Сунца. Сочива су прикупљала сунчеве зраке и одлашљала их у батерију од силицијума. Машина се пушта у рад помицањем завесе која се налази између фотоћелије и сунца. Навлачењем завесе машина престаје да ради.

МЛАДА НАФТА — По мишљењу стручњака и геолога наслага нафте које се сада користе старе су милион и више година. Међутим геолози су успели да у источној Венецуели, познатој по нафти, пронађу „млада“ налазишта од свега 5 до 10 хиљада година.

У ТРИ ДИМЕНЗИЈЕ — Физичари Грегори и Доналдсон, са Кембричког универзитета конструисали су микроскоп који омогућује посматрање предмета у три димензије, али само сто пута увећане.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

ТРАЖЕЊЕ ПОДЗЕМНИХ ВОДА — КОЛОР ФОТОГРАФИЈАМА

Геолог са универзитета Ноџ Дам и његова жена авијатичарка — почели су у Северној Индији са испитивањима за проналажење погодних начина да се открију подземне воде.

Специјалним морнарничким филмом они праве фотографије у боји и надају се да ће оне показати и оно што досад употребљавани црно-бели филм није био у стању. Јер његове фотографије су само сенкама донекле показивале да ли је тло потпуно суво или влажно од подземних вода.

Јапанци и развод брака

За Јапанце је до 1944 године био готово непознат појам „развод брака“. Хиљадугодишња традиција била је и законом устаљена — супружници су везани вечно. Тек по новом закону они су добили поклон — канцеларије за правне савете у ту сврху. Шинџа Кото, најпознатија међу женама новог Парламента, изјавила је једном приликом, да Јапанци ни сад још немају тачну претпоставку о овој новој институцији.

ВЕШТАЧКА ЈЕТРА

Стручњацима са Цеферсоновог универзитета у Сједињеним Државама је пошло за руком да направе вештачку јетру. То је уствари апарат у облику стаклене цеви са унутрашње стране превучене пластич

ном масом, која има ту особину да упија све штетне садржане и тако замењује функцију јетре. Са успехом је она већ испитана на животињама: повезана је крвним судовима помоћу електричних сисаљки које увлаче крв у стаклену цев. Пречишћена она се поново враћа у организам.

Научници су извршили и један опит на човеку чија је јетра била разорена. Његово здравствено стање се поправило, и лекари верују да ће пре здравити. Сада се врше припреме и за шире експерименте са вештачком јетром над болесницима како би се утврдила њена права вредност.

СУНЦЕ — ХЛАДИ

На овом шлему користи се сунчева топлота да расхлади лице особе која га носи. Сун-

чана батерија на врху ствара струју која покреће мали електрични вентилатор који се налази на панталници испред лица.

ПЛАСТИЧНИ КОВЕРТИ

Дирекција пошта у Великој Британији пустила је у промет нову врсту коверата направљених од пластичне масе. Коверти су непрочини и што је најважније могу више па чак и по сто пута да се употребе. Адреса написана мастилом или машинном лако се обрише.

ОСЛОБОЂЕН ЗБОГ ХРКАЊА

У граду Цинцинатију у држави Охајо ослобођен је из затвора неки Травис Зелис, који је био осуђен на три месеца. Разлог за ово је његово неподношљиво хркање, тако да други затвореници нису могли ни да трену. Пошто је Зелис спавао и дан и ноћ постао је немогућ.

СЛОБОДАН ЗООЛОШКИ ВРТ У НЕМАЧКОЈ

После двогодишњег опирања власти су дозволиле да се у шуму код Таунуса у Немачкој која је велика десет хектара, пуште три млада афричка слона. Ту они нису потпуно сами — праве им друштво нилски коњи, зебре, амерички нојевци, поред фламинга и говечета из Конга. Овај „слободни“ зоолошки врт досад је посетило преко 10.000 лица.

...река Хоангхо, дуга 4.845 километара, друга по величини у Кини, сиромашнија је водом од наше Саве: док Хоангхо уноси

...према тврђењу једног немачког статистичара најопасније занимање је вођење кућанства. Наиме, он је установио да домаћине вршећи свој свакодневни посао највише страдају од несрећних случајева.

...зебе са острва Галапагоса имају кратак кљун неподесан за хватање инсеката у пукотинама на кори дрвета. Али, ове пти-

годишње у Жито Мор просечно 50 милијарди кубних метара воде, Сава даје Дунаву 55,9 милијарди кубних метара.

...и стари Грци и Римљани, који су многу путовали, знали су за гостинице на друму и свратишта у којима се могло преноћити. У Грчкој у гра-

це се „сналазе“ на тај начин што у кљун узму какав дугачак трг и на њега набађају своје жртве.

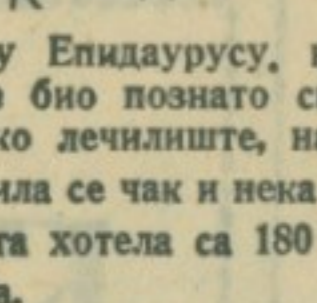
...кад се повреди, слон сурлом ставља на рану влакни иловачу која му блажи бол и помаже да рана брже зацели.

...краљеву за орахе и лешнике употребу бљавали су још антички народи.

...Аргентина и Бразилија су земље са највише различитих железничких колосека.

...да би преварио жртву, Јагуар се често претвара да је ста колосека различите ширине.

И у једној и у другој ста колосека различите ширине.

Водоравно: 1) лична заменица; 2) мушко име; 3) врста поврха; 4) годишњи прстен на дрвету; 5) спеза; 6) змај; 7) сиромаштво; 8) предлог; 9) мушко име; 10) музички инструмент; 11) старовински Ирске; 12) мужевљев отац; 13) бод у спорту; 14) слово латинце; 15) град у Гани; 16) осушени; 17) невазвратени; 18) мазив; 19) дан у недељи; 20) мале тежине; 21) грчко слово.

Усправно: 1) похвална песма; 2) присвојна заменица; 3) река у Бугарској; 4) планина у Босни; 5) наша планина; 6) врста дрвета; 7) град у Белгији; 8) превремен; 9) боравиште; 10) град у Енглеској; 11) борилиште; 12) античка лака штепа коју су вушци носили у комедијама; 13) опште име за оболеле, мишића и зглобова; 14) шаховски термин; 15) целокупно; 16) посуда за просејавање брашна; 17) лука на Јадрану; 18) орган чула вида.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) би; 2) пила; 3) Колима; 4) Сољани; 5) ера; 6) лев; 7) мо; 8) ас; 9) те; 10) Вигету; 11) кара; 12) палета; 13) ра; 14) тез; 15) ли; 16) име; 17) ата; 18) сублимат; 19) крагуј; 20) Осор; 21) ар.

Усправно: 1) било; 2) Илџ; 3) Попа; 4) азал; 5) коров; 6) Анету; 7) сем; 8) Иве; 9) „Анали“; 10) Серб; 11) „Илка“; 12) тат; 13) памук; 14) Алтај; 15) рок; 16) пат; 17) Ебро; 18) Азур; 19) Ласа; 20) Игор.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Погодићу кад КОГА МИКИ ПОКАЗУЈЕ ПЛУТОНУ си рођен

Сваки добар рачуницазација погодиће лако кад је ко рођен.

Нека твој друг напише дан свога рођења, наравно да ти не видиш. Тај датум нека помножи са три, и нека дода још пет; потом нека помножи са четири (затим опет дода датум рођења а онда и број месеца. Од целог тог збира нека одузме двадесет па остатак да ти каже. А ти веш тај број поделиш са тринаест. Колико се пута тринаест садржи у том броју то ће бити дан рођења, а остатак број месеца. Ако ти је друг рођен 21 фебруара, цео рачун ће овако изгледати:

$$\begin{array}{r} 21 \times 3 \\ + 5 \\ \hline 68 \times 4 \\ + 27 \\ + 21 \\ \hline 293 \\ \div 2 \\ \hline 146 \\ - 20 \\ \hline 126 \\ 126 : 13 = 9 \\ \hline 9 \end{array}$$

дакле, друг ти је рођен 21 фебруара.

Загонетке

По ваздуху бежи
А на земљи лежи.
На гранама стоји.
У руци се окоји.
Топи се на пелви...
Шта је? Знаш ли рећи?
(Снег)

Не видиш ме, мада се не кријем.
Чак се увек око тебе вртјем.
Где ме нема, ту све гинем.
И твој живот зависи од мене.
(Ваздух)

Понеко се на ме срди
Кад порастем мало већи
А ја сваком могу рећи
Да без мене неће огнети
Оно, чим ће да утврди
Шта вршише а шта смрди
(Нос)

— Ево ти пријатеља, Плутоне! — каже Мики. Али Плутон не само да се не радује него се и плаши. Разумејете зашто, кад зацртате један, и то онај прави конопцац.

ДВА ЧУДНА РАЧУНА

Први рачун:

1	пута 8	више 2	равно 11
12	- 8	- 3	- 111
123	- 8	- 4	- 1111
1234	- 8	- 5	- 11111
12345	- 8	- 6	- 111111
123456	- 8	- 7	- 1111111
1234567	- 8	- 8	- 11111111
12345678	- 8	- 9	- 111111111
123456789	- 8	- 10	- 1111111111

Други рачун:

1	пута 8	више 1	равно 9
12	- 8	- 2	- 98
123	- 8	- 3	- 987
1234	- 8	- 4	- 9876
12345	- 8	- 5	- 98765
123456	- 8	- 6	- 987654
1234567	- 8	- 7	- 9876543
12345678	- 8	- 8	- 98765432
123456789	- 8	- 9	- 987654321

У оба рачуна резултати нас изненађују својом правилношћу. Нарочито у другом рачуну где је та правилност још потпунија.

НИЈАГАРИН ВОДОПАД

Попај, који је прошао света, ства испред једне фотографске радње у чијем је излогу била велика табла са натписом: „Све филмове изазивам а израђујем слике и у природној величини.“

Попај је одлучно циљу и пружио фотографи филм.
 — Молим да филм развјете и израдите слику у природној величини. Можете?
 — Како да не! — рекао је фотограф готово урешен.
 — А, молим, шта сте снимили?
 — Нијагарин водопад!
СОПСТВЕНИМ ОРУЖЈЕМ
 — Ја се увек држим тога да непријатеља треба тући његовим сопственим оружјем — филозофирвао је Лека зеква.
 — Одлично, — рече Мики.
 — Можеш ли ми онда помоћи да убодемо зекву овом жваком коју ми је малопре оставила у прсти.

ПИТАЊА ОДЈАКОРИ

Одакле је Јозеф Хајдн?
 Ко је Амандина Дилевн?
 Шта је селер?
 Ко су пузити?

ОДГОВОР

ФРАНЦ ЈОЗЕФ ХАЈДН велики аустријски композитор рођен је 1732 године у селу Раурау, на хрватском названом

Трстник, близу мађарске границе али је по ову који је био колар, хрватског порекла, због чега у неким његовим композицијама има елемената хрватских народних песама.

АМАНДИНА ОРОР-ЛИСИ ДИПЕН, бароница Дилевн, није нико други него славна француска романистичка Жорж Санд (рођена у Паризу 1803, умрла у Ноану 1876). У првим својим делима романтичарски је распложена док је доцније под утицајем револуције 1848 писала романе са социјалним и сеоским темама. Била је рани поборник еманципације жена и необично је волела природу и једноставан сеоски живот аде је добијала инспирацију за писање.

СЕЛЕР је француска реч (настала од речи *seiler* — сам) и означава дефект, мјану при изради текстила која се састоји у томе што једна нит остаје сама уместо да буде дупла. На немачком се то каже *Fehler*.

ПУЗИТИ су мале птице мрко-рије боје а по трбуху беле. Веома су сличне сенцама, али су се прилагодили пузању из стабла. Имају дивачак као шило и повијен кљун. Живе по шумама и воћњацима.

БАТКА О ЦАРУ СЛАВАНУ!

СМЕСТА И БЕЗ ПОГОВОРА ДА СЕ БАЦА НА ДНО МОРА!

ШТА ДА РАДЕ САД БОЈАРИ МУДИ ВЕШТИ МУДРИ, СТАРИ?

ЖАЛЕК' БРУКУ И НЕЗГОДУ ЦАРИЧИНОЈ СОВИ ОДУ ДА ОБЈАВЕ ЊОЈ И СИНУ ЦРНИ УДЕС И СУДБИНУ!

ПА У ЖУРБИ ОКОКУ КАДУ СПРЕМИШЕ ИХ (СВЕ У ЧАСУ) ПА У БУРЕ (КАДУ БЕГУ) ЦАРИЦУ И СИНА — МЕРКУ!

НЕБОМ ЗВЕЗДА ГОРИ СИЈА ТАЛАС ШЕБЕ МОРЕ С' НИЈА ПОД МЕСЕЦОМ ОБЛАК СНИВА НА ПУЧИНИ БУРЕ ПЛИВА